

YAZI-YORUM

Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi

55. Sayı

İÇİNDEKİLER

Dosya Konusu

İlknur Demir
Peride Celal

Duygu Harmancı Karagülle
Peride Celal'in "Ağaç"ı

Selva Ezgi Yücel
Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı

Kahraman Ermiş
Peride (Soluk)

Ayhan Ün
Miras

Çiğdem Gündüz
Lilith Hakkını Alacak

Handan Kılıç
Çok Uzak Fazla Yakın

Nuray Narbay
Sanatın Gerekliliği Üzerine

Röportaj

Özcan Özen

Şiir

Cansu Kemiksiz
Bunu Neden Yapıyorsun

Engin Kükrer
Aşkın Sencil Hali

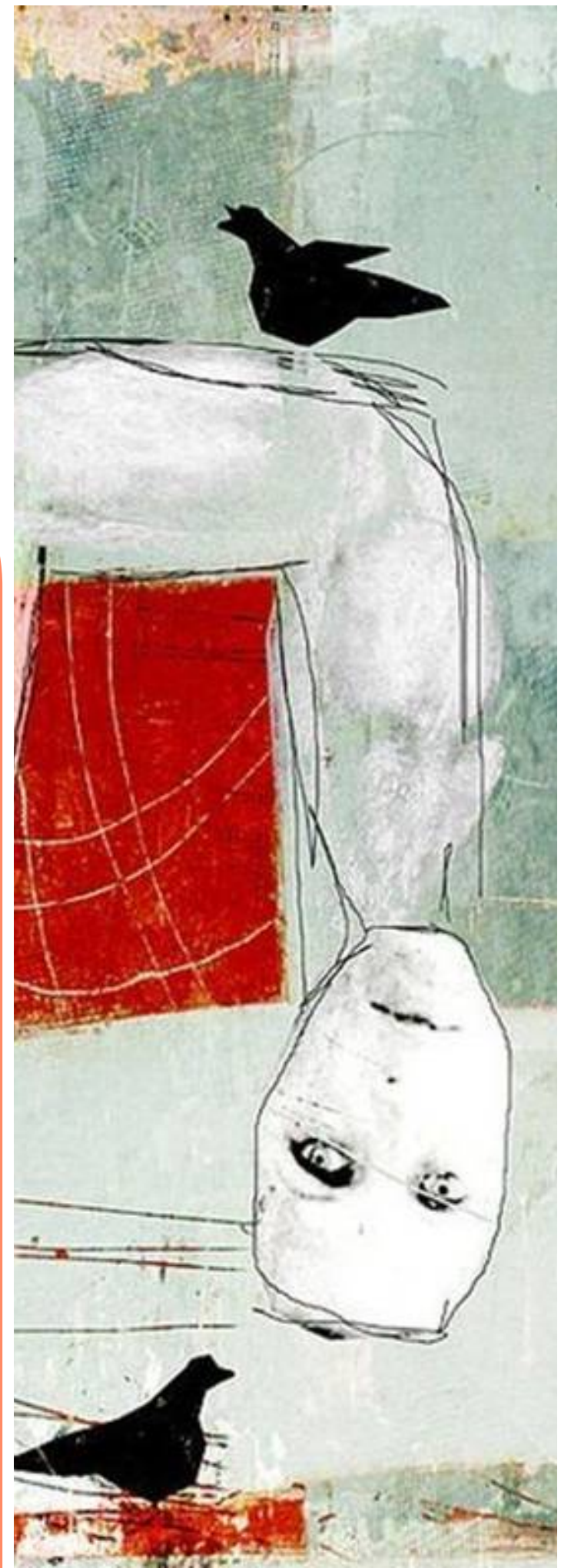
Öykü

Yeşim Günay
Davet

Berşan Koca
Balta

Esin Kalyoncu
Kafasız Tren

Gökçe Erkorol Dinçer
Sıcacık Çorba

Konuk Masası

İki yüzü vardır her insanın. Biri, içimizde kaynayan gizli düşüncelerimiz, isteklerimiz, kendi kendimize söylemekten utandığımız tutkularımız, kötü çarpık kayışlarla dolu öz varlığımız öbürü kurnazca gerip onardığımız, parlatıp cilaladığımız yüzümüzde, gözümüzde, dilimizde dışarıya aktardığımız dış yaşantımız.

Peride Celal

Peride Celal

İlknur Demir

Edebiyatımızın önemli yazarlarından olan Peride Celal'in kalemiyle ilk kez 2002 yılında yazdığı Deli Aşk romanıyla tanışmıştım. Sonra bir sahafta görüp aldığım 1938 yılında yazmış olduğu Sönen Alev romanını okudum ama iki roman arasındaki teknik farklılığın boyutunun büyüklüğü şaşırtıcıydı. Bir yazarın eserlerinde kullandığı dil, kurguladığı karakterlerin inandırıcılığı ya da gerçekçiliği zamanla değişebilirdi elbette ama Peride Celal'de bu durum oldukça dikkat çekici ve merak uyandırıcıydı. Hakkında yazılanları okudukça öğrendim ki yazarın edebiyat yolculuğu eleştirmenler tarafından iki döneme ayrılmış. Pembe romanlar yazarı olarak tanındığı, geçimini sağlayabilmek için yazdığı romanlardan oluşan ilk dönemi ve teknik anlamda güçlü eserler verdiği ikinci dönemi. Zaten yazar da 1938 yılında yayımladığı Sönen Alev romanıyla başlayan ve 1949 yılına kadar sürececek ilk dönemi hakkında, bu metinlerde edebi bir derinlik bulamadığını, eline aldığı okuyamadığını itiraf eder.

Selim İleri yazarın sağlığında Peride Celal'e Armağan adlı bir kitap hazırlar. Bu kitapta Vedat Günyol yazarın zamanla değişen ve olgunlaşan kalemi için şöyle der. "O yaza yaza olgunlaşma yolunda çile çeke çeke kişiliğini bulmuş bir yazardır. İsviçre'de özellikle Yakup Kadri'nin sıcak ilgi ve dostluğunda pekişen gerçek sanat tutkusu onu, dünya klasiklerini, çağdaş romancıları, düşünürleri yutarcasına okumaya sürüklemiş. Ayrıca tüm sanat dallarına coşkuyla sarılıp olgunlaşmanın gizine, giziyi birlikte ustalığına ulaşma yolunda saçlarını ağartmış bir insan Peride Celal dostum."

Edebi olgunluğa giden uzun bir yolculuktur onun yolu. On yedi roman, üç öykü kitabı, çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yüzlerce öyküden ve yazıdan oluşan bir külliyat.

Balzac ve Yakup Kadri'nin eserlerine hayran bir anne ile büyümüştür Peride Celal. Yıllar sonra Yakup Kadri ile çok iyi dost olacaklardır. Öyle ki; o dönem Peride Celal'in çalışmaya başladığı Yeni İstanbul gazetesinde Yakup Kadri'nin Panaroma adlı eseri tefrika edilirken özen gösterilmeden birçok dizgi yanlışı ile yayımlanması, yazarı çok rahatsız etmiş ve bunun üzerine bir mektup göndermiştir Peride Celal'e. Sayısız dizgi yanlışına ne kadar incindiğini, üzüldüğünü yazmış ve eklemiştir.

“Aman ne olur, siz ilgilenin şunları düzeltsinler.”

Zamanla kendisi için de dile getirecektir Peride Celal aynı serzenişi, “Ben hep itildim.” diyerek. Bu itilmişliğin nedeni Selim İleri'nin yazarla yaptığı söyleşide de konu edilir. Peride Celal farklı düşünen, farklı eylemlerde bulunmayı göze alabilen bir kalemdir. Şöyle ki; köy romanlarının prim yaptığı ellili ve altmışlı yıllarda bir ilke imza atar ve 1963 yılında kent-soylu insanların yaşamını yazdığı Gecenin Ucundaki Işık romanını yayımlar. Doğrudan burjuvaziyi hedef aldığı romanda aydın bir kadının aşkı uğruna görgüsüzlüğe, baskıya boyun eğişini, zamanla onlara benzemesini ve nihayet başkaldırısını anlatır. Türkiye'ye özgü sonradan görme, sistemin zenginleştirdiği ve onun kaymak takımı adını verdiği burjuvazidir sözünü ettiği. Çok iyi tanıdığı, içinde doğup büyüdüğü, kemikleşmiş özellikleri -ikiyüzlülük, ilkesizlik- olan bir sınıftır onun burjuva sınıfı. Tanıdığı bildiği bu çevredeki kişileri kendi üslubu ile kurgusal karakterlere dönüştürmüştür. Bu nedenle yazarın yazım yolculuğunun ikinci döneminde yazdığı teknik açıdan güçlü olan Güz Şarkısı, Evli Bir Kadının Günlüğünden, Üç Yirmi Dört Saat, Kurtlar ve Deli Aşk romanları bu sosyal sınıfın yaşam biçimini anlatması nedeniyle önemlidir. Kokuşmuş bir toplumda hayatın akışı içinde eriyip giden, çürümeden kalabilmesi mümkün olmayan karakterler yazarın yine aynı dönemde yazdığı öykülerinde de görülür. 1978 yılında yayımlanan ilk öykü derlemesi olan ve kitaba da adını veren Jaguar öyküsü hariç umutla biten öyküsü yoktur.

Böcek öyküsü bu umutsuzluğu vurguladığı en özel öykülerinden biridir. Çemberin dışına özgür iradesiyle çıktığını zanneden kadın karakter yeni bir çemberin içine adım attığının farkında değildir. Tam umutlanmışken yeni bir umutsuzluk düşecektir peşine.

Adnan Menderes ve arkadaşlarının Yassıada'ya sürüldüğü dönemde birkaç saatlik bir zaman diliminde geçen Bir Hanımefendinin Ölümü öyküsünde de yine Peride Celal'in burjuvası karşılar okuru. İstanbul'un tanınmış ailelerinden olan Hanımefendi intihar etmiştir ve yurt dışında yaşayan kızı cenazeye yetişmek istemektedir. Bu nedenle cenazesi üç gün bekletilir. Oysa ölen anneleri çok umurlarında değildir çocuklarının. Birbirlerini yeterince tanımayan hatta anneleri hakkında da doğru bilgileri olmayan çocukların vardıkları tek ortak karar, annelerinin ölüm şeklinin çevrelerinden gizlenmesi gerektiğidir.

Mektup öyküsünde de yine aynı sosyal sınıfın bir ferdi çıkar karşımıza. Paranın verdiği güçten başka bir değer yargısı olmayan işkolik Saffet Bey'in oğlundan gelen mektupla hayatını sorgulamaya başlamasına tanık oluruz. Peride Celal'in bir novella sayılabilecek bu öyküsündeki baba-oğul çatışması, Kafka'nın uzun soluklu iç döküşü olan Babaya Mektup'unu hatırlatır.

Seksen yaşına yaklaşırken yazdığı Koşucu'da da aynı burjuvanın eylem ya da daha doğru bir tanımlama ile eylemsizliği üzerine kurgulanmıştır öykü. Üç karakterin birbirleriyle ve dış dünya ile ilişkilerini konu eder.

Anlatıcı, anne ve koşucu. Burada; "Eylem nedir?" sorusunu sorması için okuru da zorlar. Toplumsal bir eylem mi söz konusu olmalı yoksa yararçı ve tüketici bir etkinlikten doğan bireyselliğe dayalı bir eylem midir bireyin sorunu? Anne karakteri üzerinden meseleyi kurgulaştırarak kendi kızının bireysel burjuva eylemlerini ve büyümesinde etkili olduğu Koşucu'nun toplumsal eylemlerini çatıştırır.

Ustalık dönemi olarak ele alabileceğimiz bu ikinci dönem eserleri, bireyin içsel sorunlarının derinlemesine irdelendiği, psikolojik tahlillerin yoğun olduğu, gözleme dayalı, eserlerdir. Ana teması genellikle karakterlerin topluma, kendisine, bedenlerine yabancılaşmalarıdır

"Bende galiba insan var," diyor yazar Selim İleri'ye verdiği röportajında ve devam ediyor. "İnsanı yazmaya çalıştım. Yani insanı şu ya da bu kategoriye sokmadım. İnsana acıyan bir yaklaşım. Çünkü kendime acımakla başladım... Ben insanlara doğru çevirmişim fenerimi. Sonra da insanın macerasına acımaya başlamışım. Kadınlara daha yakın olduğum için de daha çok kadınları anlamaya çabalamışım. Bütün yazarlığım bu kadar." diyen Peride Celal feminist olmadığını, insanı bir bütün olarak gördüğünü de ekler sözlerine. Sadece feminizme değil hiçbir izm'e çevirmemiştir kalemmini.

"Yazarlar vardır, yazın yaşamları boyunca yapıtlarında, siyasal düşüncelerini yansıtacak bir "izm" in peşindedirler. Yeteneklerini yitirmek bahasına bile olsa... Kimileri de yalnız yapıtlarının peşindedirler. Daha... Daha iyisini yazabilmek için. İnsanın doğuştan ölüme kadar çektiği akıl almaz çileyi yakalayabilmek, anlatabilmek... Ben bu sonunculardanım."

Yararlanılan Kaynaklar:

Peride Celal-Mektup- H2O Kitap/Ocak 2020

Peride Celal-Bir Hanımefendi'nin Ölümü- H2O

Kitap/Ağustos 2019

Peride Celal'e Armağan-Oğlak Armağan

Kitaplar-1.Baskı/Eylül 1996

Peride Celal-Çok Katmanlı Duyarlılıklar

Yazarı-Tüyap/Kasım

Engin Kükreer Aşkın Sencil Hali

Biliyorum çok sencilim bugünlerde,
Seni düşünmeden edemiyorum...
Kuytu bir dağ köyünde olduğumuzu
Hayal ediyorum mesela...
Dizimde öylece yatıyorsun,
Parmak aralarım dolaşmış saçların...
Çantamızda yarım kalmış iki kitap,
Küçük bir salıncak kurmuşuz arasına ağaçların...

Neresi diye sorma?
Sen kadar güzel bir yerdeyiz işte...
Sen kadar huzurlu,
Sen kadar ıssız...
Kenetlenmiş ellerimiz birbirine,
Gözlerimiz kıpırtısız...

Biliyorum çok sencilim bugünlerde,
Seni düşünmeden edemiyorum...
Bir gece vakti kan ter içinde uyanıp da
Sana susuyorum mesela...
Kavruluyor dudaklarım...
Yanıyor en derinlerimde bir yer,
Gözlerimden hatıralar damlıyor...
Kelimeler birikiyor boğazımda,
Susuyorum...

PERİDE CELALİN “AĞAÇ”I

Duygu Harmancı

Peride Celal, edebiyat tarihimizin en önemli kadın yazarlarından biridir. Bana göre Picasso'nun mavi ve pembe dönemleri gibi Peride Celal'in de “pembe romanlar” ve “katmanlı roman ve öyküler” dönemleri vardır. İkinci dönemine denk gelen kısımda yazdığı öykülerden ve günümüzde H2O Kitap tarafından yeniden yayımlanan Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı kitabında yer alan 'Ağaç' öyküsü benim en sevdiğimdir. Ağaç, konusu, bakış açısı, dil ve üslup özellikleri açısından Peride Celal'in hem kendini hem hikâye dünyasını en güzel yansıtan örneklerden biridir.

Peride Celal, “Ağaç”ta karmaşık bir kurgu, okuyucuyu büyük bir merak içinde bırakacak bir öyküden ziyade duygunun ağır bastığı bir dünya yaratmış. Yazar, bugün ısrarla üzerinde durulan “anlatma, göster” algısını da çok önemsememiş Ağaç öyküsünde. Ben anlatıcıyı tercih etmesine rağmen karakterimizin fiziksel özelliklerini bize öykü boyunca hiç göstermiyor. Öyküde karakterimizin ruh dalgalanmalarını bile Ağaç üzerinden izliyoruz.

Bir dostumun yılbaşı armağanıydı. Küçük boy saksı içinde birkaç yaprak, adını bilmediğim bir bitki. Getiren de adını bilmiyordu. Büyüdükçe güzelleşeceğini söylemiş satın aldığı çiçekçi. Öyle de oldu. Saksıyı evin arkasındaki balkonda bir köşeye koyduk. İki günde bir su veriyorduk. Onun orada olduğunu unutuyorduk çoğu zaman. Sonra bir gün yardımcım, bitkinin büyüdüğünü, saksı değiştirmemiz gerektiğini haber verdi. Saksısını değiştirdik. Daha da büyüdü. Yeni saksı aldık.

Yazarın bu giriş paragrafından karakterimizle ilgili çıkarım yapabildiğimiz tek şey bir yardımcısının olması. Bu da okuyucuya karakterimizin, maddi sıkıntıları olmadığını hissettiriyor. Daha sonraki paragrafta yeni bir eve taşınıldığını ve bu evde Ağaç'ın yerini yadırgamasını izliyoruz. Öykünün bu kısmında karakterimizin Ağaç'ı kurtarmak için yaptıklarını izliyoruz. Bu kısımda anlatma ve gösterme dengesini sadeliğin görkemiyle vermiş Peride Celal.

Ev değiştirdiğimizde onu kapıdan içeri nasıl sokabildiğimize şaşıranlar oldu. Yeni evde balkon yoktu. Onu salonda, iki pencere arasındaki duvarın önüne yerleştirdik. Önce yerine alışamadı. Yaprakları sararıp bükölmeye başladı. Güneşten korumak için gündüzleri perdeleri kapadık. Geceleri camları açtık. Yavaş yavaş kendine geldi. Benimle birlikte o da yeni eve alıştı. Boylanıyordu günden güne. Yaprakları arasında önce yuvarlaklaşıp dolgunlaşan kahverengi uçlar çıkıyor. Uçların ağızları açılıp küçük yeşil yavrular burunlarını gösteriyor. Birkaç gün içinde büyüyüp birer yelpaze gibi açmaya başlıyorlardı. Gittikçe gövdesi kalınlaştı. Maslak yoluna çıkıp en büyük toprak saksıyı aradık. Bulunca köklerin yoğunlaşıp sığmaz olduğu eski saksıyı kırdık. Toprağını değiştirdik, yeni saksıya geçirdik. Birkaç gün içinde gövdesinden ince dallar uzadı. Yeşil, taze taze yapraklarla donandı, boyu tavana ulaştı. O zaman dallarını hırpalamadan yanlara çekerek tavandan kurtardık. Gövdenin ortasına kocaman bir nazar boncuğu astık. Kırmızı küçük çoraplar, renkli pabuçlar daha bir sürü incik boncukla donattık.

Bu kısımda “Benimle birlikte o da yeni eve alıştı,” cümlesiyle karakter ve Ağaç arasında kurulan bağ ve sonrasında Ağaç’ın kendine gelmesiyle adeta yeni bir yıla giriliyormuş coşkusuyla süsleniyorAğaç. Yazar, karakterin hayatındaki yeni sayfayı çeviriyor bu satırlarla ve şöyle devam ediyor öyküye: “O günlerde konuşmaya başladım onunla. Yalnızlığımı unutmak için..”İşte tam da bu noktada karakterin iç çatışmalarıyla baş başa bırakıyor okuru. Kendi kendine -daha doğrusu Ağaç’la- konuşan, yalnız hisseden, içki içmeyi, kitap okumayı seven inançlarını ve güvenini yitirmiş biri görünmeye başlıyor iyiden iyiye ve okuyucu o kişinin peşine takılıyor. O ki hayata o Ağaç’la tutunuyor ve bu tutunma hali etrafındaki kimse tarafından anlaşılmıyor. Bu anlaşılmama halini ise aşağıdaki satırlarla anlıyoruz. Burada karakter ile ilgili bir ip ucu daha elde etmiş oluyoruz. Karakterimizin bir kızı var ve fakat kızıyla ilişkisini de yine Ağaç ile arasına koyduğu mesafeden anlıyoruz. Öykü boyunca karakterimizin tüm hayatını Ağaç’ın tepkileri üzerinden bize yansıtıyor Peride Celal.

Yardımcım başını uzatıp kapılardan bakıyor bir şeyler homurdanıyordu odalardan birinde kaybolurken. “Deli karı,” dediğini biliyordum ama o da sevip kollamaya başlamıştı ağacı. Dostlarım ağacın çok çabuk büyüdüğünü, bir gün odayı kaplayıp beni sokak kapısına itip evden atacağını söyleyerek alay ediyorlardı. Kızım ne zaman salona girse, ağacın kocaman dallarıyla üstüne yürüdüğünü, onu korkuttuğunu söylüyor, ağaçtan uzakta oturmaya dikkat ediyordu.

İlk defa bu paragrafta yardımcıısının ağzından çıkan: “Deli karı!” cümlesiyle karakterimizin cinsiyetiyle ilgili bir ip ucu yakalıyoruz ve karakterimiz dişi bir kişilik kazanıyor.

Öykünün kırılma noktası ise şu satırlar:

Bunalımlı günlerin, karabasan dolu rüyaların başlangıcıydı. Böyle günlerde köpeklerimle, eşyalarla, en çok da ağaçla konuşurdum ben. “Ne yapacağımı bilmiyorum,” dedim. Radyolar, televizyonlar, gazeteler hepsi ölüm, kin, yalan kusuyor, ağaç. Bense karşi duramayacak kadar yaşlı, yorgunum. Usandım. Insanlardan nefret ediyorum. Kendi kendimden de. Kimseyi görmek istemiyorum. Kimseyi, sevmiyorum. Sevemiyorum. Ağaç ilk kez konuştu. Dedi ki: “Televizyonu açma. Gazeteleri okuma. Radyoyu dinleme. Kitaplarını al, dallarımın altına gel. Sakın canına kıymaya kalkma.”

İlk defa bu paragrafta yardımcıısının ağzından çıkan: “Deli karı!” cümlesiyle karakterimizin cinsiyetiyle ilgili bir ip ucu yakalıyoruz ve karakterimiz dişi bir kişilik kazanıyor.

Öykünün kırılma noktası ise şu satırlar:

Bunalımlı günlerin, karabasan dolu rüyaların başlangıcıydı. Böyle günlerde köpeklerimle, eşyalarla, en çok da ağaçla konuşurdum ben. “Ne yapacağımı bilmiyorum,” dedim. Radyolar, televizyonlar, gazeteler hepsi ölüm, kin, yalan kusuyor, ağaç. Bense karşı duramayacak kadar yaşlı, yorgunum. Usandım. İnsanlardan nefret ediyorum. Kendi kendimden de. Kimseyi görmek istemiyorum. Kimseyi, sevmiyorum. Sevemiyorum. Ağaç ilk kez konuştu. Dedi ki: “Televizyonu açma. Gazeteleri okuma. Radyoyu dinleme. Kitaplarını al, dallarımın altına gel. Sakın canına kıymaya kalkma.”

Her ne kadar bu satırlarla kadının yalnızlığını, bıkkınlığını, yorgunluğunu görsek ve sonrasında ağacın hastalanmasıyla onun da ruhsal bunalımlarda hastanede ilaçlarla geçirdiği ve evden ayrı kaldığı süreci görüyoruz. Ağaç’la görsel bağımızın kesildiği ve karanlıkla kaplandığımız bu satırlarda içine doğduğumuz bu karanlık dünyanın bizde yarattığı yalnızlaşmayı düşünmeden edemiyoruz. Yine de karakterine de okuyucusuna da kıyamıyor Peride Celal. Ağaç iyileşiyor ve kadın da iyileşiyor.

Ağaç da ben de iyileşeli çok oluyor. Ağaç yürüyüşünü salonun ortasına doğru sürdürüyor. Beni ne zaman kapıdan dışarı atacak, bilmiyorum. Onun sözünü dinleyip artık televizyonu, radyoyu açmıyorum. Gazeteleri okumuyorum. Dallarının altında oturup dünyanın en güzel kitaplarını okuyorum. Yıllarca önce okuyup unuttuğum ne çok kitap varmış. Siz şimdi Ionesco’dan esinlenip bir şeyler uydurduğumu sanacaksınız. Öyle değil. Ağaç da ben de yaşamaya kararlıyız. Konuşmalarımız sürüyor. İlgisizlik yüzünden ne çok dost kaybettiğimi biliyorum. Az kalsın ağacı da kaybedecektim. Sevdiğiniz şeylere yalnız bakmakla olmuyor. Görmek de çok önemli. Ağaç ile olan dostluğumu yitirir birbirimizden uzaklaşırken kim kimi kurtardı bilmiyorum. Bu ne kadar sürer onu da bilemiyorum.

Her şeye rağmen umut ve dostluğa olan inançla öykünün finalini yaparken öykü boyunca Rene Magritte, O. Henry ve Ionesco gibi sanatçılara yaptığı atıflarla da metinlerarasılığın kullanmayı ihmal etmiyor. Öykü bittikten sonra bile Ağaç başlı başına bir simge olarak bütün öykünün orta yerinde giderek daha da büyüyerek okuyucuya dallarını uzatıyor.

Kahraman Ermiş PERİDE (SOLUK)

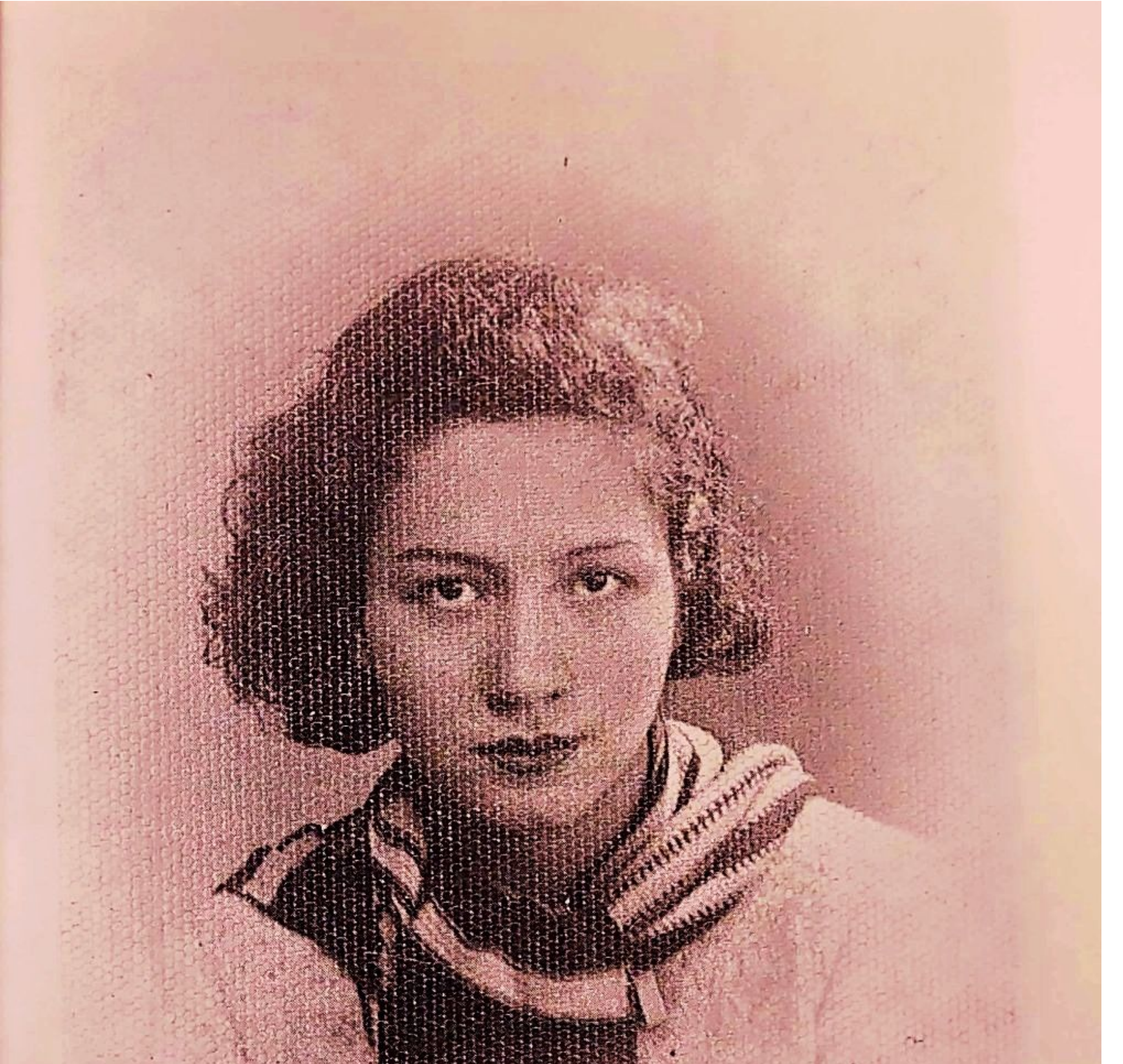

İsminin anlamının aksine hayatımıza renk katan büyük yazar Emine Peride Yönsel, “Gecenin Ucunda” romanının dizi uyarlamasıyla hayatlarımıza yeniden giriverdi. 20.yy başlarındaki Osmanlı İmparatorluğunda annesi Zeliha Hanım’ın henüz Emine’ye hamileyken genetik babasından ayrılma kararı vermesi belki de bu güçlü kalemin hayatının bambaşka bir boyuta evrilmesine sebep oldu. Biz okurları da onun hayatı boyunca en derin biçimde tasvir ettiği kadın karakterlerini okuma şansına eriştik.

Bu güçlü ve her daim güzel kadın eğitim hayatının erken sona ermesine sebep olan üvey babasının soyadını yazın hayatında Peride Celal Bayburtlu imzasıyla kullanmıştır. 1935 yılında Sedat Simavi’nin Yedi Gün dergisinde” Ak Kızın Hikâyesi” adlı öyküsüyle başladığı yazın hayatının, ilk on beş yıllık sürecindeki aşk ve serüven romanlarını hiçbir zaman beğenmemesini ve yazdıklarını değersiz olarak nitelendirmesini ise ancak Montaigne’in “Denemeler” adlı eserindeki okuyucuya anlattığı tevazusuyla bağdaştırılabilir.

“Dar Yol” adlı eserinin henüz giriş kısmında başına gelen felaket ve soğuk güzelliğiyle Meliha’yı yazmaya karar vermişken, hayatı ve kendini yeni yeni anlamaya çalışan genç kız Cenân’ı ana karakter olarak seçmeye karar vermesini, anlatırken paylaştığı sıcaklık ve samimiyet okuyucularını hikâyenin içine çekiveriyor. Cenân karakterinin, genç kızlıktan kadınlığa geçiş aşamasındaki zeki ve haylaz kızın, kısa zaman aralıklarındaki hızlı ruhsal değişimlerini kusursuz anlatımıyla okuyucusunun ruhuna işliyor. Öylesine ki henüz 50’li yaşlarının başında ölümü bekleyen meşhur yazar Sedat Kemal karakteri ile çoğu hemcinsimin kendisini özdeşleştirdiği aşikâr. Meliha’nın kusursuz güzelliği ve amansız bencilliğiyle eşi Raif’i seçimsiz bırakıp talihsiz kaderine sürüklemesi, insanın kendi çıkarı için ne kadar da acımasız bir mahlûkat olabileceğini görmemize sebep oluyor. “Gecenin Ucunda” romanındaki Macide karakteriyle ise, kadının aşkına karşılık erkeğin her daim birbiriyle yarışan maymun iştahlı yaratıklar olduğunu yine de umut veren bir sonla bize anlatıyor. “Koşucu” öyküsü ise hikâyede tek bir karakterinin isminin belli olduğu başyapıtlarından birisidir. Öyküsünde Abdullah namı diğer Abdürrahim’in hayatındaki değişim ve gelişim sürecini anlatır. Fakat ebeveyn ve çocuğu arasındaki zamanla oluşan kopukluğu ve insanların idealleri için değil sadece anlık çıkar ve hazları için yaşayan varlıklar olduğunu da aktarır okuyucusuna.

Peride Celal Bayburtlu kendisinin deyimiyle büyük şair olan Nazım Hikmet’i de güzelliği ve kalemiyle etkileyen; Türk edebiyatının en önemli isimlerinden birisi, hikâyelerinde son hissiyatını da vermeyi pek tercih etmiyor. Belki de hayat dediğimiz biz insancıkların kısa nefes diliminin asla sonlanmayan bir zaman çarkı olduğunu yazılarıyla bize ispatlamaya çalıştığı içindir.

H2O Yayınevi Röportaj Hazırlayan | İlknur Demir

Merhaba Özcan Bey. Türk ve Dünya edebiyatının değeri anlaşılmasın unutulmaya yüz tutmuş eser ve yazarlarını okurla yeniden buluşturmayı hedeflediğinizi biliyoruz. Öncelikle bu hedefinizden ve kuruluş amacınızdan söz edebilir misiniz?

“Edebiyat Belleğimiz” adı altında bir dizi yapıyoruz. Dediğiniz gibi edebiyatın unutulmaya yüz tutmuş, unutturulmuş, gözlerden uzak sayılmış eserlerini yeniden yayımlıyoruz. Don Kişotluk ama biz çabalamayınca da bellek tazelenmiyor. İrfan Yalçın, Mehmed Kemal, İlhan Tarus, Salim Şengil, Naim Tiralı, Celal Vardar, Mahmut Özay, Behiç Duygulu, Bekir Sıtkı Kunt, Sanullah Arısoy, Şahap Sıtkı İlter, Mustafa Balel, Peride Celal, Zeynep Aliye, sevdiğimiz ve sahip çıktığımız yazarlarımız. Elbette günümüz edebiyatına da yer veriyoruz özellikle ilk kitaplara destek olmaya çalışıyoruz. Çeviri edebiyatta ise yazarla çevirmen arasında bir aşk ilişkisi yoksa yayınlamıyoruz, edebiyatta çeviri siparişi vermiyoruz. Kübalı yazar Alejo Carpentier’in yayımladığımız *Bu Dünyanın Krallığı* adlı dünyaca ünlü eserini bir çevirmen arkadaşımızın böyle bir aşkı sayesinde okurla buluşturduk. Düzeltme ve yayıma hazırlık sürecinde üç ay başka bir iş yapmadık. Adımlarımız küçük, edebiyat için ise büyük ancak sesi duyulmayan bir yürüyüş bizimkisi –Siz işittiniz elbette teşekkür ediyorum.

Kuruluş amacımızı ise unuttum, sanırım amaçlarımızdan biri para kazanmak gibi bir şeydi ama artık pek hatırlamıyorum.

Peride Celal doksan yedi yıllık ömrüyle adete yaşadığı dönemin tanığı. Buna rağmen çok okunan bir yazar değil. Verdiği bir röportajda kendisini “itilmiş” olarak tanımlamış. Bu durum elbette yazarın eserlerini yayınlamaya başlamanız için itici güç olmuştur ama tek başına da yeterli bir sebep değildir diye düşünüyorum. Nedir sizi Peride Celal eserlerini okurla buluşturmaya iten nedenler?

Peride Celal gerçek bir yazar. İşi gücü yazmak olan biri, ekmeğini de bundan kazanıyor, mesleği gerçekten yazarlık. Genç yaşta öyküleri yayımlanıyor gazetelerde. Çırpınıyor yayımlanması için, Peyami Sefa'dan destek görüyor, Nazım Hikmet ve arkadaş çevresinden, sonra Yakup Kadri'nin diplomatlık dönemlerinde Bern Büyükelçiliği'nde üç yıl memur olarak çalışır, Vedat Günyol ve Yaşar Kemal ile çalışır gazetelerin edebiyat sayfalarında. Öykülerin yanı sıra tefrika romanlar yazar gazeteler için, büyük ilgi görür. Malum tefrika eser gazetelerin satışı için ek bir pazarlama taktiğidir. Ama edebiyat çevrelerinde adı böyle bilinir. Milliyet Yayınları'nın başına getirilen Ülkü Tamer'e gazetede tefrika edilen romanı Üç Yirmidört Saat (1977 Sedat Simavi Roman Ödülü) için gider Peride Celal. Ülkü Tamer reddeder çünkü onu Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin türünden bir yazar olarak bellemiştir ama romanı okumadan reddetmiş olması canını sıkar ve kopyalarını alıp evine gider. Okur. Sabahında arar Peride Hanım'ı ve görüşmek ister. Gider. Ülkü Tamer özür diler: "Biliyorum" der Peride Celal, "Dün yayınevinden çıkıp Cağaloğlu yokuşundan inerken, daha önce yazdığım bütün kitaplara lânet ediyordum."

Kendisi de Üç Kadının Romanı (1954) birlikte ikinci bir döneme girdiğini söyler edebiyatta. Selim İleri ise bu ikinci dönemi 1949'da yayımlanan Dar Yol ile başlatır. Edebiyatta böylesine üretken, ısrarcı; kadın olarak var olmayı yaşam amacı edinmiş bir yazarı yayımlamak zaten hikâyesi olan bir şey. Peride Celal çok olgun, düşüncelerini edebiyat olarak aktarmak için çok çaba sarf etmiş. Hoşluk olsun, kendisi sevdiği için, yaşamının asıl amacı olduğu için yazmıyor; yazmasa çıldırmazdı, ölmezdi, hastanelik olmazdı. Onu niçin yazmak geleceğini gördüğü bir yaşamdan (başarılı olmazsa babasının Anadolu'ya çağıracağı ve evlendireceğini söyler) kurtuluş yoludur, yazarak istediği bir yaşamı kurabileceğini düşünür eserlerinde yeni dünyalar kurguladığı gibi. Ama onun için asıl ikinci dönem, düşüncelerini aktarabileceği, sömürsüz ve adil bir dünya imgelemine paylaşabileceği, beyan edebileceği bir yazma eylemine giriştiği zamandır. Bunu Dar Yol'dan daha öncesine de götürebiliriz o halde, en azından cesaret denemeleri olan adımlarının izini sürebiliriz geriye doğru. İşte biz bu çabayı, gayreti gördüğümüz için Peride Celal yayımlamak istedik. Şöyle de diyebiliriz belki: Yazdıklarıyla bu düşüncelere bizi de ikna etti.

Peride Celal'in köy romanının rağbet gördüğü 1950 ve 1970 yılları arasında, yakından tanıdığı ve içinde yetiştiği burjuva sınıfını hedef aldığını biliyoruz. Bu biraz Peride Celal'in edebiyattaki duruşunu gösteriyor bize. Bu yönüyle baktığımızda Peride Celal için "aykırı" bir yazardır diyebilir miyiz?

O dönem doğrudan kentli olduğu için aykırı elbette. Köy romanı yazarlar için köyü yazmak kaçınılmazdı. Öncelikle köyden geliyordu çoğu. Köylerinin okumuş insanları bunlar. Köy Enstitülerinin ya da oralardan yetişenlerin yetiştirdiği bir kuşak. Üstelik özellikle 1960'lar Türkiye'de köylü hareketinin yükseldiği bir dönem. Genç Ecevit'in "Toprak İşleyen, Su Kullananın" sloganı yaşanan gerçekliğin, mücadelenin doğal bir ürünü, kendi edebi yaratıcılığı değil. Köylü, ağalara karşı toprağa sahip çıkıyor, suya. Devlet arazilerinden ağanın tek başına faydalanmasına isyan ediyor ve arazileri işgal ediyor, kullanıyor. Bafa gölünden köylüye su vermeyen ağaların olduğu bir dünyaya isyan var. Edebiyatçıların edebiyata soyunan bu kuşağının elbette en iyi tanıdığı, bildiği malzeme köy ve elbette köy romanı yazacaklar.

Köy romanları da kapitalizmin köylere dek girmesinin bir ürünü sonuçta. Tüm kırsal ilişkileri bozuyor kapitalizm ve yeni bir toplumsal hayat filizleniyor ve bu hayatın içindekilerde bağımsız rollerini oynuyorlar. Toprak ağaları sanayi ürünlerinin kasabadaki bayilerine (benzin istasyonu, beyaz eşya, tüpgaz satıcıları vb.) köylü de kentte, kasabada, kırdan işçiye dönüşüyor yavaş yavaş. Ama yavaş işte 2002 yılında AB ile müzakere tarihi alındığında Türkiye nüfusunun yüzde 38'i kırsaldaydı. Sağ partilerin önemli isim ve milletvekillerinin ağa ve eşraf kökenli olması ile sol partiler de ise görünümün "okumuş" köylü, kentli olması tesadüf değildi o dönem için. Edebiyatçıların da sol eğilimli olması ve köy romanı (ağa köylü karşıtlığına dayanan) yazması da olağandı, belki de olağan tek şeydi.

Peride Celal kentli, uzak akrabaları ve özellikle (1949) evlendikten sonra avukat olan eşinin burjuva ailelerle olan iş ilişkileri, akrabalıkları onu bu burjuva dünyanın iyice içine çekiyor. Aydın kesimi de bu ailelerle bir şekilde ilişkili. Bazıları doğrudan çocukları bazıları yeğen kuzen vb. biraz ötedekiler. Osmanlı ve devamında Cumhuriyet'in bürokratları da dahil bu dünyaya. Yani birkaç çok bilindik sanayici aile isminden oluşmuyor bu burjuva sınıf, bir hayli büyük hatta kocaman bir nüfus. Toplam nüfus içindeki nüfus oranları bugünküne göre çok daha büyüktür. Böyle bir ortamda Peride Hanım: Müthiş gözlemci, her şeyi kaydediyor belleği. Devlet eliyle sermaye sahibi olan, sermayesi korunan ve büyüyen bir sınıfın ahlaki nasıl olabileceğine öyle işte Peride Celal'in içine düştüğü kentsoylu dünyanın ahlaki, değerleri, düşüncesi... Devlete muhtaç olduğu için ona yaranmaya, yanaşması gibi davranmaya nasıl eğilimli ise kendi aralarındaki iş ilişkilerinde de faydacı, çıkarıcı, kolaycı. Toplumsal ilişkilerinde de fesat, entrikacı; her türlüşünden aldatma ilişkisi nefes almak kadar doğal. İşte ben bunları burada böylesine kaba ifade ediyorsam Peride Celal cümlelerinde bunlar öylesine ince, derinlikli ve çok daha gerçekçi. Yaşadığı dönemin burjuva dünyasının ve bununla ilişkili olan aydın kesiminin edebiyat alanındaki tarihsel izdüşümlerinin belgeleri olarak düşünülebilir Peride Celal'in eserleri. Kayıttır bunlar. Böyle yaşandı bu dünya, bunlar oldu; Peride Celal böyle buyurdu işte: Yaşadım; yaşadıklarınızı, yaşattıklarınızı. Peride Celal bir kadın ve kadının erkek dünyası –ki burjuva dünyasını görünümülerinden sadece biri– içindeki ezilmişliğinin farkında hatta kendini bizzat mağduru olarak da görüyor (hangi kadın görmez ki). Bunun pek çok işareti var. Ama romanlarındaki imlenenlerden birine dikkat çekeyim.

Erkeklerin o erk anlayışını ve bu anlayışın güç verdiği davranışları, konuşmaları, tavırları tüm pislği ve iğrençliğiyle sergiler sürekli olarak. Ama bunun dışında yaşlı, zampara erkekleri hiç affetmez hemen öldürür roman ve öykülerinde. Bunları okur Peride Celal okudukça bulacaktır; tek tek örnek vermeyeyim, eğlencesi kaçmasın okumanın. Ancak erkekleri küçük düşüren demeyeyim de “aşağılık” yanlarını (ancak bu kadar yumuşatabilirim) gösteren bir okumayı da ihmal etmeyin.

Roman yazarlığının yanı sıra öykücü kimliğiyle de edebiyatımızda önemli bir yer tutuyor. Peride Celal'in öykücülüğünden bahsedebilir misiniz?

Öncelikle kendisi Peride Celal'i öykücü olarak tanımlıyor. Evet romanlarıyla tanınıyor özellikle ikinci döneminden sonra ama çok iyi bir öykücü, bana kalsa öykücü yanı romanlarına göre çok daha usta işi. Dört yüzden fazla öyküsünün gazete sayfalarında kaldığından kendisi yakınmıştır. Örneğin Serdar Soydan 40 tane köy ile ilgili öyküsünü bu sararmış sayfalardan gün yüzüne çıkarmıştır. Bir başka arkadaşımız şair Özgün Enver Bulut arşiv taramaları sırasında onlarca öyküsünü bize gönderdi. Kitap olarak yayınlanmış öyküleri genelde uzun öykülerdir. Jaguar, Bir Hanımefendinin Ölümü, Koşucu, Çukur, –filme çekilen– Ada öyküleri neredeyse kısa roman olarak değerlendirilebilecek uzunluktadır. Çok derin gözlemlerle oluşturulmuş insan, mekân, toplumsal durum betimlemeleri aslında çok ince çözümlerdir. Didik dikik eder her şeyi, birden çok tanıdık bir atmosferde buluruz kendimizi bu yüzden. Aslında bilmeyiz esas olarak o burjuva dünyaya –genel olarak onun değiştirdiği, dönüştürdüğü bizim de içinde olduğumuz her küçük dünyaya– gözümün ucuyla bakmışızdır daha doğrusu ilişmiştir gözümüze ama bu, aşinalık bile demek değildir. Peride Celal'in satırları bu dünyanın geniş caddelerinde gezindirir bizi, sanki daha dün oradan geçmişizdir ve şimdi biri oturmuş bunları bize yazmıştır. O satırlar bitince bu kez evimizin koridorlarında, odalarında peşimizi bırakmaz Peride Celal'in ayak sesleri; hemen arkamızdadır, döndüğümüzde yine arkamızdadır; yemek yerken bile rahatsız etmeye devam eder; düşünür ve düşünürüz. Öfkelenmek, ağlamak bu sürece dahildir. Sonra, cesaret edebilirsiniz yeni bir öykü... Elbette kısa öyküleri de ayrı bir cennet ayrı bir cehennemdir. Peride Hanımın bütün eserlerini, tefrikaları da dahil yayımlayacağız. Önce salgın sonra da ekonomik kriz bizi yavaşlattı ama vazgeçmeyeceğiz. Batırırsa edebiyat batırsın bizi, ne yapalım hiç olmazsa vardık deriz... Varolacağız da ama, elbette yazarlarımız sayesinde...

Yeşim Günay Davet | Öykü

Dün akşam, evleneceği kadını köşke getirdi abim. Hemen tanıdım; Sevgi. Sevgi de beni tanıyordu ki şaşkınlığımı giderdi, boşandığını söyledi. Benim için ikinci bir şok oldu bu. Mahkemelik olduğunuzu bile bilmiyordum, diyemedim ona. Herhâlde bunun da farkındaydı. Ali'nin beni kullandığını, bana âşık olmadığını anlattı. Her şeyi biliyordu, nasıl ve nerede tanıştığımıza kadar. Abime baktım, tepkisi o an kimeydi anlamadım ama neşe içinde köşkün kapısından içeriye giren adam gitmiş, yerine her şeyini kaybetmiş biri gelmişti. Ali adı açık açık telaffuz edilmese de imalar Ali'ye varıyordu. Abimin keyfi bu yüzden kaçmıştı. Bir haftadır Ali'den ayrılmamı söyleyen annemin neden o kadar ısrar ettiğini hemencecik anladım. Abim ve Sevgi huzur içinde evlenebilsin diye, âşık olduğum adamdan ayrılmam bekleniyordu. Haftalar öncesinden ayrılmamın yolunu yapan annem, adaya da bu yüzden davet etmişti beni. Sevgi, abim ve annem. Üçünün de bakışları üstümdeydi. O an, onlara nasıl tepki vereceğimi kestiremedim. Üzülüp, üzüntümü kendi sözcüklerimle mi ifade etmeliydim, yoksa feryat ederek ağlamalı mıydım, kararsız kaldım. Olay yerinden kaçmak da vardı. Onları salonda bırakıp odama çekildim.

Yatağıma uzandım. Hava henüz aydınlıktı. Her şeyi enine boyuna düşünmek için odamdaydım. Başladım düşünmeye, elimdeki tek değişmez, sevgisiz Sevgi'nin bir süre sonra abimle evleneceğiydi. Yarına kadar sakinlemezsem, Ali'yi lime lime keşeceğimi biliyordum; ona ulaşamazsam da ilk karşıma çıkan birisini. Üstüme atılan yük çok ağırdı. Düşündüm. Düşündüm. Ben de her kadın gibiydim, düşündükçe daha çok düşünüyor, girdiğim çıkmazdan çıkamıyordum. Beynim yoruldu, düşüncelerim ağırlaştı. Derken uyumuşum. Yoksa uyumak için saat erkendi. Yemek de yememiştim.

Uykumda, uçsuz bucaksız bir yeşilliğin içinde yatıyorum. Güneş tam tepemde. Ufukta çizgi halinde bir su birikintisi ve uçsuz bucaksız kusursuz bir yeşillikten başka bir şey yok. Yeşillik o kadar kusursuz ki bulutlar göğü terk etmiş, otların üstüne kondu konacak. Bunu öyle düşünmem emredilmiş olmalıydı, yoksa bulutların yeryüzüne indiğine kimse beni inandıramazdı. Gördüğüm, sis değildi. Kesinlikle, küçük bir çocuğun hayal ettiği pamuktan bulut parçalarıydı. Tertemiz bulutlar. Elimi bir buluta uzatıyorum. Dokunduğum bulut camdan bir küre olup beni içine alıyor. Başlıyoruz birlikte yuvarlanmaya. Çok mutluyum. Cam küreyle oradan oraya savruluyorum. Tepedeki güneş birden sönüyor. Cam kürenin içindeyim. Yuvarlanırken birden duruyoruz. Üstümüze doğru gelen bir karaltı. Biz mi ona çarpıyoruz yoksa o mu bize çarpıyor belirsiz. Cam küre beni içinden atıyor, bensiz göğe yükseliyor. Rüya başa dönüyor. Otların üstünde sırt üstü yatıyorum. Bu sefer üstümde kara bir bulut var, değdi degecek bana. Birden karaltı dağılıyor. Kocaman bir karga bana doğru kanat çırpıyor. Olması gerektiğinden de siyah bir karga. Simsiyah. Gözlerinin akına kadar. Yer yarıyor, gördüğüm, derin bir boşluk. Çekiliyorum, içine. Sirtüstü düşüyorum. Karga ardımdan geliyor. Gagası yüzüme değdi degecek. Cam küre göğe değiyor ve güneş bir kez daha doğuyor. Siyah karga, martı oluyor. Birden yukarıya çekiliyorum. Otların üstündeyim. Bir buluta koşuyorum. Elimi uzatıyorum, bulut yine beni sarıp sarmalıyor. Rüya yineleniyor; ben cam kürenin içindeyim, yuvarlanıyoruz, içinde oradan oraya savruluyorum. Ufuktaki karaltıyla çarpışacağız; ben çimlere savrulacağım. Yerdeki yarık beni içine çekecek, karga peşimden gelecek, yüzümü gagalamak isteyecek. Cam küre göğe yükselip bir bulut olacak. Güneş doğacak, martı gelecek, yarık kapanacak. Ve aynı döngü biri dur diyene kadar devam edecek. Karga adımla bana sesleniyor.

Beş dakikadır alarmın çaldığını, abimlerim uyduğunu, izinliyken neden alarmı kurduğumu, kendime saygımın olmadığını, çevreme saygılı olmam gerektiğini söyleyip duran ses, beni rüyamın içinden çekip aldı. Gözümü açtım, karaltı yavaş yavaş dağıldı, ardından annem göründü. Anneme göre saygı, saygın kişiler arasındaki bir alışverişti. Saygın kişiler alelade insanlardan çıkmazmış. Onların, bir aile lakabı, o lakabın sonuna eklenen bir sıfatı olurmuş. Bu açıklamayı sadece annemden değil, anne dayılarımın çocuklarından da defalarca dinledim. Onlar asilzadelerdi. B. Ada'daki muhteşem köşkün yüzü suyu hürmetine, anneme ve sülalesine katlanan, onlara kıyasla soysuz olan babam, erken yaşta öleceğini bilseydi, olup bitenle dalga geçmeyi benden evvel akıl ederdi.

Yorganı kafama çektim. Sanki çocuktum, bir örtünün arkasına sakladığım yüzümü açıp kapamamı bekliyordu tepemdeki annem. Esasında annemle oyun oynamayı isteyen bendim. Yalnız yaşlanmak istemiyordum. Ailesinden uzak, sadece arkadaşlarıyla yaşayanlardan olmayı da hiçbir zaman arzulamadım.

“Tamam annem, kalkarım birazdan. Yalnız bilmeni isterim, Ali konusunda henüz verdiğim bir karar yok,” dedim.

Söylediğim şey annemin hoşuna gitmedi, mutfakta beni beklediğini söyleyerek odamdan çıktı. Ben de yataktan. Doğru banyoya gittim, elimi yüzümü yıkadım. Giyindim. Yağda kızaran pişileri soluyarak mutfağa indim.

Sofrada yok yok. Aşçı Ayşe Abla, yeni mahsul bademden yaptığı bademli bala da kıymış. Oysa, “Küçük hanım, eskiler bitmeden yeni mahsul açılmaz,” derdi bana. Kim bilir, gelecekte daha nelere kadir olacaksın Sevgi; köşkün kurallarını ilk günde değiştirmesi hiç hoş değildi.

Uzun mutfak masasının başköşesinde annem, karşısına, babamın sandalyesine oturmamı işaret etti bana.

Bu sabaha kadar o sandalye abimindi. Uşak sandalyemi çekti, popomu mindere değdirince altıma da itecek. Biz nasıl bir aileydik; evin içinde aşçısı ayrı, uşağı ayrı. Ne de olsa bizler asilzadeydik. Kendi işini yardımsız göremeyen üç kişiyken bir de Sevgi katılıyordu aramıza. Hizmetli sandalyemi itti de oturabildim. Karşımda annem, ağzını açacakken Ayşe Abla imdadıma yetişti; çay servisindeydi. Annemin dudakları açıp kapanacakken birbirine değdi. Suskunluğunu çayla giderdi. Yine de durmadı, iki metreden gözleri gözlerimin içinde, göz bebeklerimden girip beynimin kıvrımlarında dolaşıyor, aklınca, düşüncelerimi yönetecek. Babama da uygulardı bunu. Tek bir kelime söyler, onun itaat etmesini beklerdi. Ancak ben, bendim. Babamsa, onun kölesiydi. O yüzden de kalbi fazla dayanmadı, öldüğünde yaşı genç sayılırdı. Babamdan sonra abimle eğleşti annem. Bir haftadır da benimle uğraştaydı. Artık anlaşılın bu koca köşkte yalnızdım; sadece annem değil, herkes bana karşıydı. Oysa annesinin cici kızı olmak da vardı, benden beklenen şeyi yaparak. Babam gibi yapar, anneme itaat eder, ailemle yaşardım.

Bu bir ilkti, evdeki hizmetliden utanmıştı annem. Gerçekse, yüz göz olmak istememesiydi. Annemi mutfakta, kahvaltı sofrasında bırakıp odama çıktım. Ben köşkün merdivenlerinden çıkarken, abim iniyordu. Belli ki saatimin alarmı onu da erkenden uyandırmıştı, “Hay Allah!” dedim, “uyandırmışım sizi de.” Abim uyanıkmiş zaten, Sevgi de bir ara gözünü açmış. Abim banyoya girmiş, giyinmiş, odadan çıkarken o mışıl mışıl uyuyormuş. “Aman aman uyusun,” dedim. Karşılıklı gülüştük.

Odama girdim. Köşkün en keyifli odası benimdi. Terasa açılan balkonlu oda. O kapı ardına kadar açılmış. Pencereyi özellikle açık bırakmıştım. Balkon kapısının kapalı olduğundan emindim. Hava rüzgârlıydı. Fırtına bekleniyordu. Pencereyi kapattım. Ufukta gök kararmış, denizin üstünde karaltının gölgesi vardı.

Terasa çıktım. Toprak, çiçek, toz karışımı karadan. Tuz, yosun, balık kokusu da denizden geliyordu. Lodos kokan havayı içime çektim, verdim. Çektim, verdim. Bir güzel soludum. Ciğerlerimi doldurup boşalttım. Soluduğum hava ıslaktı. Kokusunda değişik bir ıslaklık vardı. Gözyaşı gibi. Biraz da hüznün yüklüydü. Köşktekiler, özellikle abim, yapmamı istedikleri şeyde kendilerince haklıydı. Ali’yse, onu anlamıyordum. Neyi neden yaptığını ondan dinlemeden asla kendim olamayacak, her şeyden bir anlam çıkaracaktım. Rüyam tamamdı, fakat Lodos tamamen bir tesadüftü.

Sahili cepheden gören köşeden ileriye baktım. Deniz birden kabarıyor, birden sakinleşiyordu. Dalgalar kısa ve çelimsizdi, yine de vapur iskelesine yol alanlar iskelenin taş duvarını dövüyordu. Hadi ben izinliydim; işe gitmeyecektim. Ama Ali dahil, adadakiler şehre inemeyecek, şehirden de kimse adaya gelemeyecekti.

İçeriye, odama girdim. Fırtınaya karşı balkon kapısını kilitledim. Pencerelerin kepenklerini örttüm. Odamdan ayrıldım. İkinci katın banyosunda musluk açıktı. Biri yıkanıyordu. Abim, annemle mutfaktaydı. Banyodaki Sevgi’ydi. Onunla burun buruna gelmek istemediğimden hızlandım. Mutfak kapısının önünden geçtim. Annem, hâlâ mutfak masasındaydı. Karşısına, benim kalktığım o boş sandalye bakıyordu. O an, beni Ali’den koparmak için aklından türlü planlar geçirdiği belliydi.

Köşkün kapısını bekleyen hizmetliden evvel, bahçeye açılan kapının kolunu kavradım. “Fırtına patladı patlayacak. Rüzgâr çok etkili, çıkmayın dışarıya,” diyen uşağı elimle öteledim. Koşarak bahçeyi aştım. Bahçe kapısını da aynı sertlikte açıp kapattım. Açan bendim, kapatansa rüzgârdı. Rüzgâr savurdu beni. Annemin de hizmetliyle ardımdan baktığından emin, başımı göğe kaldırdım.

Hem de sahildeki çay bahçesinde, şehrli âşıkların gözlerden uzak buluşma mekânında. Ya abimin söyledikleri doğruysa; abimi başından beri biliyorsa.

Abimi başından beri bildiğine ikna olmuşken, biliyor muydu, diye düşünmem, ondan kopmak istemediğimdendi.

Ali'nin söylediği çay bahçesine vardım. Esintiye karşı deniz önündeki masalardan birine geçtim. Bahçenin her açısından görünen en gözde masasına.

Manzaram müthişti. Martılar, lodosa karşı deniz yüzeyinde uçup suya konuyor, kabaran denizle havalanıp az öteye tekrar konuyordu. Hop hop. Lunaparkı ilk kez yaşayan çocuklar kadar eğleniyorlardı, ben de onları seyrederek.

Deniz suyunun kabarmasıyla yer değiştiren balıklar sersemlemiş olmalıydı. Ki deniz altındaki karışıklığı fırsata çeviren martı, suya dalıyor, gagasını dolduran başını iki yana savurup, balığı parçalayarak yutuyordu.

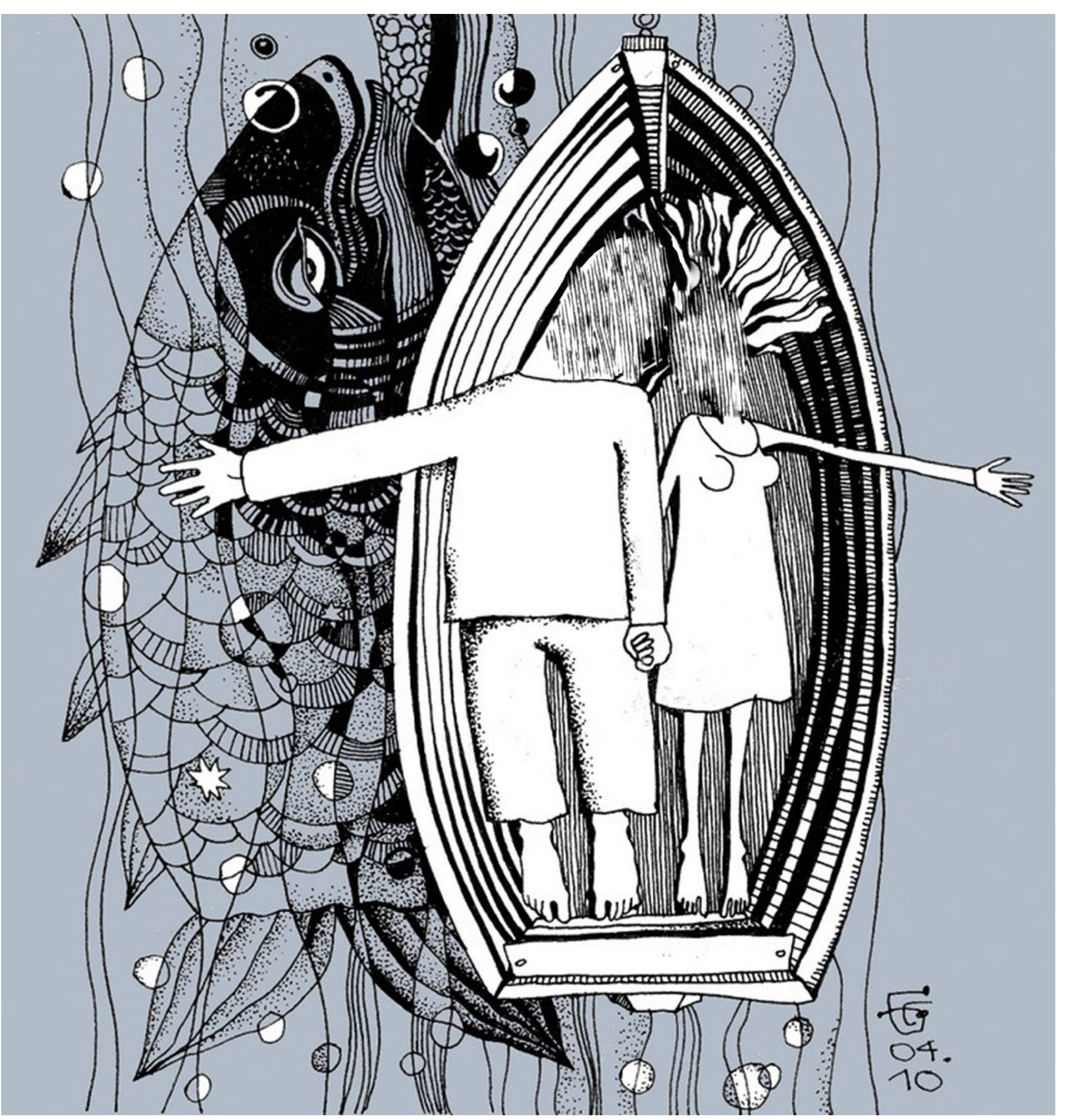
Garson menüyü masaya bıraktı. "Arkadaşım gelince," dedim. Tamam, anlamında başını salladı.

Ali'yle ilişkimiz üç ay evvel başlamıştı. Doktordu o da. Kışın son günleriydi. Güneyde, boş otellerden birinde bir Tıp Kongresi. İlaç firmalarının düzenlediklerinden. Branşlarımız aynı olduğundan sık sık karşıma çıkıyordu. Daha önce dikkatimi çekmemişti. O kongrede, nasıl denk geldi de akşam yemeğinde karşıma oturdu, anlamadım. Koskoca salonda iki kişilik üç masa vardı. Onlardan birinde baş başaydık. Yolunda gitmeyen evliliğinden bahsetti. Karısı onu bir başka adamla aldatıyormuş. Bir erkeğin, özelini dibine kadar açmasından hiç hoşlanmam, kaldı ki senli benli konuşmadığı bir meslektaşydım. İkimizden başka herkes eğlencesindeydi. Yemekler yenmiş, bardan içkisini alan hoparlörlerden yayılan müzikle ayakta salınıyor, kendince raks ediyordu. Yatıp kalkınca yeni gün olacak, kahvaltı sonrası havaalanına, ertesi gün hepimiz, bizi bekleyen hastalarımıza kavuşacaktık. Buradan ayrılana kadar ne yaşarsak, bir dahaki kongreye kadar buradaki çılgınlığımızı anarak keyiflenecektik. Madem karısından şikâyetçiydi, odama gelmesini teklif ettim. Geldi. Seviştik. İçki içtik. Tekrar seviştik. Yeni bir şişe şarap istedi odaya. Üçüncüye hareketlendi, valizimi hazırlayıp yatmak istediğimi söyledim. O gece odasına gitmedi. Valizimi toplarken de beni seyretti. Birlikte uyuduk. O da kendi valizini toparlamak zorunda kalmasa, sabah olunca da odasına gitmeyecek, uçak piste inene kadar dibimden ayrılmayacaktı. Bir gecede bana bağlanmasından şüphelenmem lazımdı. Sadece, ısrarından sıkıldığımı birkaç hareketimle belli ettim. Havaalanından ayrılırken yaptığı teklifi, hiç düşünmeden geri çevirdim.

Günler geçti, bir gece Ali bana geldi. "Neden geldin," demedim. "Adresimi kim söyledi," demedim. "Benden ne istiyorsun," da demedim. Bilakis sevindim. Zira, o an benim de bir erkek bedenine ihtiyacım vardı; sorgusuz sualsiz aldım içeriye. Doğru yatak odama. Ve gelip gitmeler bir rutine oturdu. Karısı sevgilisiyle, Ali benimleydi. Sadece sevişiyor, birlikte dışarıya çıkıp yemek bile yemiyorduk. İlişkinin şeklinden şikâyetçi değildim.

Bir kadının gizemini onu en iyi tanıyan kadın çözermiş mantığını güderken ben, bendeki değişimi anlayıp da kendince misal olan annemin ilgisi hoşuma gitti. Sevgilin var mı demeden bir sevgilim olduğunu bildiğini anladım. Annem o kadar kurnazdı ki konuşmamız bittiğinde Ali hakkında her şeyi benim ağızımdan öğrenmişti. Yorgun gözüktüğümü, izin kullanmamı, köşke gelmemi istedi. Teklif oldukça cazipti. Ali de adada yaşıyordu çünkü.

Adanın en heybetli köşkü bizimdi. Annemin atalarından. Çocukluğum burada geçmişti.

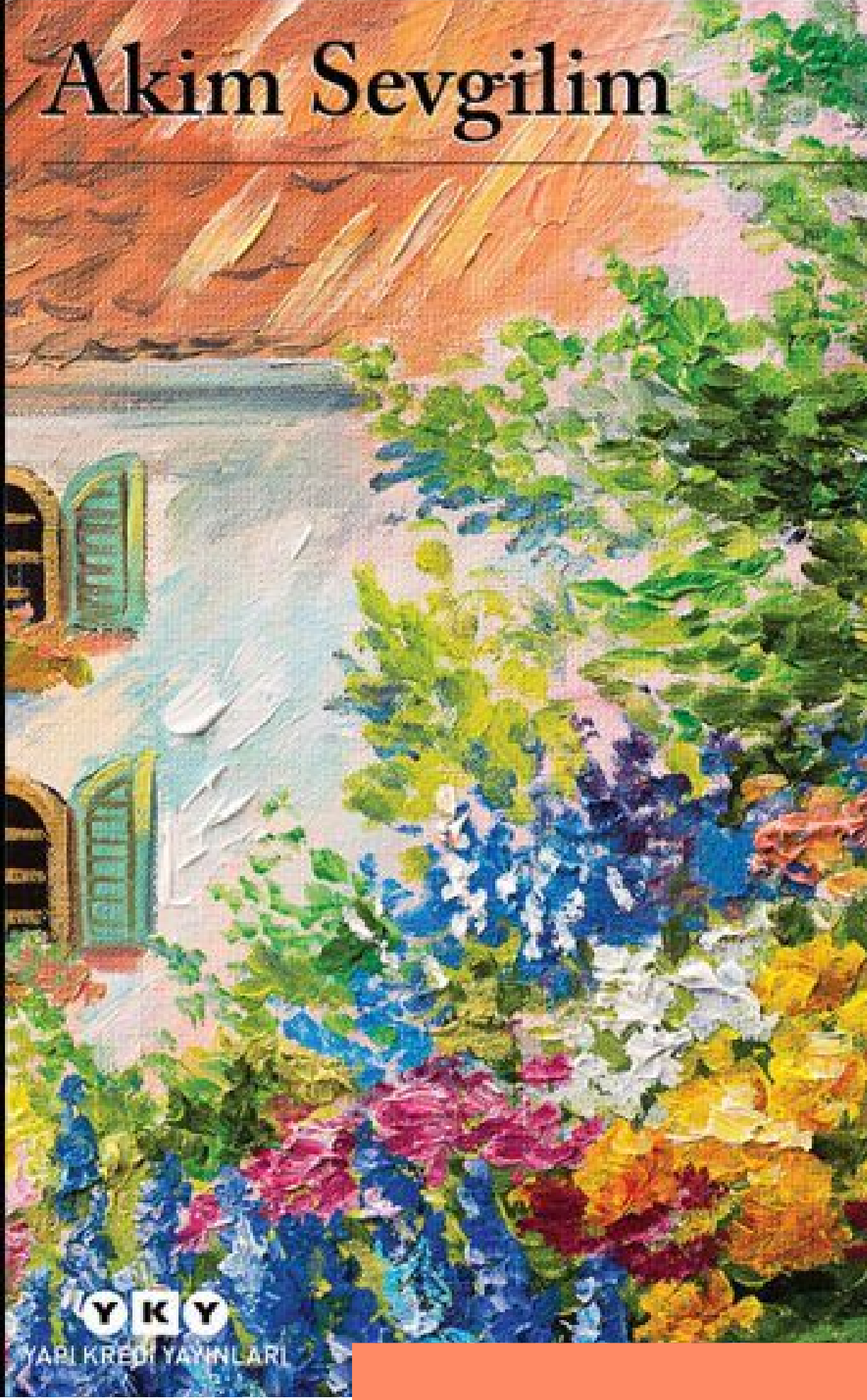
Üç katlı köşkte on bir oda, altı banyo ve işleri yapan hizmetliler ordusu için bahçede bir müstemilat. Abim köşkten hiç ayrılmamış, babam sağken de onlarla orada yaşamıştı. Bir kadın arkadaşı vardı. Onunla adada rahat ettiğini söylerdi. Meğerse benim dışımda herkes o kadını bilirmiş. Kadının evli olduğuna kadar. Sevgi kocasının benimle olduğunu abime, abim de anneme söylemiş ve köşke çağırılmışım.

On dakikadır çay bahçesinde, Ali'nin gelmesini bekliyordum. Derken, birden hava karardı, deniz hareketlendi. Martılar, denizin üstünden kalkıp kıyıya yöneldi. Karaya kondular. İskeleden bir balıkçı motoru ayrıldı. Bata çıka savruldu dalgaların arasından öteye. Şimşek çaktı. Ardı ardına bir dolu şimşek. Peşinden gök gürlüdü. Bir şimşek çakıyor, ardından gök gürlüyordu. Birkaç dakikaya kalmadan çay bahçesinde olacağını söyleyen Ali, hâlâ yoktu ortada. Onun yerine martılar gelmişti. Çay bahçesi, martıların istilasında. Bir martı kondu masama. Ellerimi uzattım. Ayaklarından yakaladım martıyı. Rüzgâra karşı mı yapıyordu yoksa ona güven duymam için miydi; kanatlarını açıp kapayarak ağırlığıyla ellerimi yormadı. Denizin üstünde belli belirsiz bir hortum oluştu. Sonra bu hortum tam kuvvetlenip de yükselecekken, rüzgâr hız kesti. Balıkçı motoru sönen hortumun içindeydi. Ama bu arada rüzgâr gücünü yeniden gösterdi. Hortum birden coştı. Genişledi. Genişledi. Motor hortumla yükseldi. Ellerimin arasındaki martı da kalktı. Ben de birden her şeyi unuttum, iskeleden ayrılan balıkçı motorunun içinde Ali'nin olma olasılığına kadar her şeyi...

Füruzan

Akim Sevgilim

Öykü

“Sesi Olmayan Türkü”de Füruzan, masalsi bir güzel kızın yitimiyle yakılmış bir türküyü hikâye ediyor. Turizmin yeni yeni geliştiği dönemlerde bir tatil kasabasında yaşanmış trajik bir aşk öyküsü bu. Kasaba yazlıkçılarından Varnalıların göz alıcı kızının etrafında dönen öyküde toplumsal gelişmelerin sancısı ve kültürel çatışmalar ustalıkla işleniyor.

“Varoşlarda” öyküsündeyseniz “kentlerin kenti” diye anılan bir büyük kent çöplüğündeki barakada yaşayan bir adamla oğlunun ölümcül çaresizliği Füruzan’ın yalın anlatımıyla dokunaklı bir öyküye dönüşüyor.

Yoksulluk, yoksunluk, güzellik, sevgi, tutku, sınıfsal ve kültürel çatışma, bireysel ve toplumsal dram... Hepsi Füruzan’ın yarattığı sarsıcı öykülerde vücut buluyor.

Ne Okumalı

Yarabıçak insan düşüncesini ve eylemini kuşatan sınırlar üzerine düşünen ve bu sınırların kendisi üzerinde eylemde bulunmayı öneren disiplinlerarası bir deneme. ‘Kendim’ dediğimiz şeye sahip çıkabilmek için düşünceye, söze, bedene, eyleme, zamana ve mekâna konan sınırların aslında tam da o kendiliği kuruyor olmasına işaret ederken herkesi kendi kendinin celladı yaptığını anlatıyor.

Yarabıçak özgürlüğün bir durum değil, bir pratik olduğunu ve bu pratiğin hedef aldığı sınırların nesnesi olmak ile öznesi olmak arasındaki sinsi geçişliliği görmek ve hatırlamak için dikkatle okunması gereken çok katmanlı bir metin.

Ferda Keskin

Yarabıçak

Banka Soymuş Bir Devrimcinin Samimi İtirafı

Çok Kalpli Asi İçin Kenar Notları

Yeraltıgöğü Edebiyatı'na Giriş ya da

Bir “Karşı-fesat Birliği” Olarak Karnaval

“Cinsel ahlakın ilk ve tek ilkesi [şudur]: Suçlayan her zaman suçludur.”
THEODOR W. ADORNO

YENİİNSAN

Sunuş:
Devlet ve İhlal
ŞUKRÜ ARGİN

Ömer
Faruk

Cansu Kemiksiz
bunu neden yapıyorsun

bunu neden yapıyorsun
sallanır gibi serseri bir makaranın
ucunda rüzgara esme
diyorsun kağıda kesme oysa
parmağında sargı bezleri
sana düpedüz kapanan kapıları
tersinden açamazsın buellerle yaşlı
değilsin yeterince ve sustuğun hayalleri
bir aksi yağmurda kurutuyorsun

bunu neden yapıyorsun demiştin bana bir daha
adsız sokaklardan geçenler değil
geçmeyenler yitsin artık sen tutma karanlığın
sırtından sana bakmayan aynaların da sonra
bir yaban pazarında kayboluyorsun

bana neden soruyorsun dedim cebimde adres yok
kör oldum yürüdükçe ardından unuttum da biraz
yaşlanıyorum seni gördüğüm yerde hem
aldanma haylaz bir yalana bir kürek de benim attığıma
bunu henüz yapmayacak kadar gencim daha
üstelik sana hâlâ ellerimle yürüyorum

MELAHAT HANIM'IN DÜZENLİ YAŞAMI

Uzun ömrünün hakkını vererek onlarca roman ve öykü ile Türk Edebiyatının “velut” bir yazarı: Peride Celal. Yedi Gün dergisinde yayınlanan Ak Kız'ın Hikâyesi adlı öyküsüyle başlıyor yazı yolculuğu. Son öykü kitabı Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı altı öyküden oluşuyor: Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı, Ağaç, Açık Oturum, Toz Duman, Karşılaşma ve Iskele.

Kitaba ismini veren öyküde Melahat Hanım'ın, alkolik eşinin ebediyete intikal etmesinin ardından rahatlayıp keyfine bakacakken başından geçenleri anlatıyor. Yepyeni evini, hep hayalini kurduğu reklam seti gibi düzenleyerek, her eşyayı tek tek titizlikle seçerek kuran Melahat Hanım'ın kusursuz olması gereken hayatı geçmişin tozuyla lekelenir. Dupduru ve sade diliyle kısa öykülerinin karakterlerini başarıyla hayata geçiriyor. Bunda da kahramanlarını gerçek hayattan esinlenerek oluşturmasının payı büyük.

“Romanlarımdaki eşhası yaşayanlar arasından seçerim. Sonra hayalimi işleterek onları kabil olduğu kadar değiştirmeye, tekrar yaratmaya çalışırım. Çalışma tarzıma gelince, çalışmaya güç başlarım. Bir çeyrek, yarım saat kadar kalem bir türlü yürümez. Hiç yazamayacağımı sanıp sinirlenirim ve farkına varmadığım bir anda yazmaya başlarım. Ondan sonrası kolaydır artık. Fakat şunu da söyleyeyim ki, henüz hiçbir romanımı beğenmiş değilim.” (Hafta, sayı: 170, 26 Aralık 1952. (Adalet Cimcoz bu röportajı “İstanbul'un 10 Enteresan Kadını” başlıklı dizi kapsamında yapmıştır.)

Selva Ezgi Yücel

Toz Duman adlı öyküde adalılar ve yazlıkçılar arasındaki husumetten yola çıkarak göçü ve göçmenliği mercek altına alıyor. “Yerliler” ile “sonradan gelenlerin” arasındaki anlamsız savaş bu hikâyede havada kalan bir suçla saflara ayrılıyor.

“Beni bilirsin, her yanım titriyordu. Çağımız insanların da yakıp yıkarak, öldürerek, tutkularının peşinde, acımasız cinayetlerle birbirlerine nasıl kıydıklarını düşündüm. Herkes de öyle düşünüyordu belki. Salondaki sessizlikten belliydi. Korkulu bir sessizlik. Sonra bir alkış koptu, sorma! Perde kapandığında, koyun sürüsü gibi peş peşe salondan çıktık. Kader yolunda o körler gibi gerçeği görmez olduk. Vestiyerden paltolarımızı alıp metroya yetişmekten başka bir şey düşünmüyorduk.”

Ağaç adlı öyküde ise, kahramanın depresyonu üzerinden ülkenin ve sokakların siyasi durumunu, ev bitkisinin ağaca dönüşmesi metaforuyla anlatıyor.

“Ağaç da ben de iyileşeli çok oluyor. Ağaç yürüyüşünü salonun ortasına doğru sürdürüyor. Beni ne zaman kapıdan dışarı atacak bilmiyorum. Onun sözünü dinleyip artık televizyonu, radyoyu açmıyorum, gazeteleri okumuyorum. Dallarının altında oturup dünyanın en güzel kitaplarını okuyorum. Yıllarca önce okuyup unuttuğum ne çok kitap varmış...”

2013 yılında kaybettiğimiz yazar, Türk Edebiyatının oldukça uzun bir dönemine tanıklık ettiği ve eserlerinde de dönemsel siyasi ve politik iniş çıkışları işlediği için de dikkatle okunması gereken bir kalem.

Yararlanılan Kaynaklar= MELAHAT HANIMIN DÜZENLİ YAŞAMI- h2o kitap- Eylül 2020- İstanbul (İlk basım Can Yayınları 1999)

Fulya Çağlar

RULET / İDEALAR SAHNESİ

İnsanlığın kaderini belirleyen toplumsal olaylar her zaman için kültürel belleğin bir yansıması olarak sanatçının özgün hayal gücü ve donanımıyla eserlerinde yeniden hayat bulur. Savaşın neden olduğu kaos ortamı, şiddet, Antik Çağlar'dan günümüze uzanan zaman diliminde yeniden tasvir edilerek sonraki kuşaklara aktarılması açısından bir kaynak oluşturur. Sanatın estetik ve eğlendirici misyonunun yanında, sanatçının duyarlı kimliğini de toplumsal olaylarda iz bırakan tarihi bir belge niteliği olması nedeniyle bugün güzel sanatların her kolunda görmek mümkün.

Tüm dünyayı sosyolojik, psikolojik ve ekonomik olarak yıkıma götüren ve derin izler bırakan savaşlar oyun yazarlarını da etkilemiş ve faşizm tehlikesi sahnelere taşınmış, özellikle 2. Dünya Savaşı'ndaki Nazi Almanya'sının yarattığı illüzyonun insanlar ve ülkeler üzerindeki psikolojik baskısı birçok oyunun konusu olmuştur. Nazi politikasının yarım bıraktığı hayatları anlatan "Rulet" 3 Mart Cuma günü Alsancak İdealar Sahne'sinde dünya prömiyeri yaparak izleyicisiyle buluştu. Yönetmenliğini Murat Sönmez'in yaptığı oyunda Alper Bozkurt, Haldun Kaya ve Murat Sönmez rol alıyor.

"Ben bu savaşa hiç katılmamış olmayı yeğlerdim! Ulusal Alman çıkarları, Nasyonal Parti, evrensel düşünceden yoksun mozaiği ve çeşitliliği yok eden bir baskı rejimi! Bunun için mi biz ve bizim gibiler tutsak düştük!"

Oyun 2. Dünya savaşı zamanında Stalingard'ın doğu bölgesinde Rus kontrolünde olan bir merkezde kırk yedi gündür esir tutulan iki Alman askerinin hikâyesini konu ediniyor ama konudan önce asıl değinilmesi gereken yönetmenin farklı ve heyecan verici sahnelemesi. Yönetmen, oyunun psikolojik unsurlarını birebir deneyimleme imkânı sunuyor. Sahne, iki yanı demir parmaklıklı, küçük bir hücre. Demir parmaklıkların tam karşısına seyirci konumlandırılarak bir bakıma izleyenlere bu tarihi olayın küçük bir anına tanıklık etme şansı veriliyor. 360 derece sahne devinimi içerisinde başarılı bir oyunculuk performansını seyrederken bir yandan da diğer izleyenlerle göz göze gelip birbirimizin bu savaş suçuna tanıklık etmesine şahit olmak, oyuna farklı bir derinlik katıyor. Hayatında hiç adam öldürmeyen bir binbaşı ve onun verdiği emirleri yerine getiren başçavuş aynı hücrede kendileriyle yüzleşirken bir yandan da savaşın ellerinden aldığı hayatlarının geri dönüşü olmayan pişmanlığını yaşıyorlar. Kullanılan dekor zamanın gerçekçiliğini yansıtan nesnelere döşeli; küçük bir tahta masa, iki tahta sandalye, eski ve kirli tahta yataklar... Küçücük bir havalandırma deliğinden gün ışığını görme umudu. Sahneyi aydınlatan tek bir ışık azalırken oyunun psikolojik etkisini yansıtması açısından geçmişe dönüp karakterlerin ağızdan mutlu anlarını, ailelerinin özlemlerini, pişmanlıklarını dinlerken hissedilen özlem; arttığı zamanlardaysa odanın boğuculuğu ve anın gerçekliğiyle izleyicinin de yüzleşmesini sağlıyor. Sohbetlerinde kişisel olarak özel hayatlarına dokunarak hücreden biraz da olsa izleyenleri uzaklaştırıyor. Hikâye 1943 var olan anazaman çizelgesi üzerinden 09.43'de başlıyor ve gerçek zamanla uyumlanarak tam bir buçuk saat sürüyor. Zaman vurgusu özellikle güçlendirilmiş bir etkiye sahip. Derinlemesine anlatımda düz zaman çizelgesi içinde geriye dönüşlerle alternatif zaman anlatımları gerilimi daha da arttırıyor. Kullanılan sahne tekniği bu anlamda izleyici ve oyuncular arasındaki bağı kuvvetlendirerek bir duygu üzerine yoğunlaştırıyor: Kurtulma umudu...

“Özgürlük aslında ne kadar yakın bilerseniz. Bu tabancanın içine konacak bir mermi ve özgürlük!”

Oyunun sonuna doğru karakterlerin başarılı oyuncululuğu sayesinde pasif agrasif sahne yaratımıyla birlikte izleyiciye hissettirdiği tek duygu; biri, birini vursun artık! Gerilimin yanı sıra küçük kırıntılar halinde kurtulabilme umudunu yeşertirken bir anda çaresizliğin acısını seyircisine derinden hissettiren oyun, savaşın belki de en acımasız gerçekliğini yüzümüze vurması açısından sahneleme teknikleri ve başarılı oyunculukları ile çağdaş tiyatronun başarılı bir örneği.

TİYATR OLARDA

Tatavlada Son Dans

Bir bekleyişin, belki de bir direnişin hikayesidir Tatavlada Son Dans. Geçmiş ve şimdiki zaman arasına sıkışmış bir yağmanın yükünü taşıyan Eleni ve Gül'ün, bellek tazelemek ve unutmak için çocuk saflığıyla oynadıkları gülümseten parçalı yapının tamamıdır. "Geçmiş sadece güzel anılardan ibaret değil" der karakter. Işıltılı şehrin içerisinde 6-7 Eylül'ün izlerini taşıyan yıkık, dökük bir ev. Çatlak porselen ürkekliğinde bakışlar. Kırılırsa belki de aşk sızacak kim bilir. İki Rum kadının gitmek ve kalmak arafındaki yaşanmışlıklarına, toprağa tutunmalarına, Rembetiko tadında küçük bir dokunuştur bu oyun.

Şaban Ol'un Eleni ve Gül oyunundan hareketle...

Gökçe Erkorol Dinçer Sıcacık Çorba | Öykü

Soğuk puslu bir sabahı, hani derin nefes aldığınızda ciğeriniz yanar ya işte öyle bir ayaz vardı... Ahmet montunun yakalarını kaldırdı. Omuzları dik, bir eli cebinde, her adımında kendinden emin, “Buradan ben geçiyorum, ben, yani Ahmet.” der gibiydi. Her zamanki gibi işe erken geldi, odasına girince, “Hacer Hanım yine camları kapamamış, kapayamayacaksan ne açıyorsun be kadın...” diye söylendi. Pervazları aşınmış camı kapatmaya çalışırken denizin üzerinden havalanan martılara baktı, gökyüzünü yaran bağırsmaları odanın içine kadar giriyor ve duvarlarda çınliyordu. Martıların birden havalanışları, hareler çizerek yükselmeleri ve ok yaydan çıkarcaşına tekrar dalışa geçmelerini izledi, ne güzelde süzülüyorlardı. Öyle uzaklara uçup gidememelerine rağmen neden kendisine özgürlüğü hatırlatıyorlardı ki... Son gücüyle abandı, “Tak” diye oturttu camı yerine... “İşte oldu!” dedi... Ahmet’in koyu maun ağacından yapılmış masası her zaman derli topluydu. Dağınıklık ona yokluğu, umutsuzluğu hatırlatırdı... Bitmişti o günler, artık güçlüydü, aksini düşünmelerini engellemek için çalıştığı herkese bağırip çağırıp, kök söktürür, “Herkes yerini bilecek.” derdi... Şöyle bir etrafına bakındı, önce bir keyif çayı içmeliydi. Telefonu alıp numaraları tuşlamaya başladı...

Gülşen dudağındaki kanı yalayarak başını hafifçe kaldırırken suratına gelen bir tokat ile gerisin geriye düştü... Tecrübelenmişti artık yere düşünce cenin pozisyonuna geçerek karnını ve yüzünü korurdu... Mavi sabahlığı yırtılmış, altına giydiğı pijaması ise kan içindeydi... Niye dayak yediğini hatırlamaya çalışıyordu. Çorbanın tuzu eksik mi kalmıştı, pazardan döndüğünde parası da artmıştı, artık kasabın önünden de geçmiyordu...

Böyle durduğunda en çok iki veya üç tekme gelirdi sırtına, bu tekmeler sonun habercisi olurdu. İşte o sonu beklerken yine buzdolabına ilişti gözü, hep böyle yapardı, tutunurdu o resme... Oğlu Mustafa'nın dört yaşındayken yaptığı resim, kocaman bir kafa, içine yuvarlak kocaman gözler, kırmızıdan kocaman çizgi şeklinde bir ağız, gökyüzüne doğru yükselen siyah kıvrıkcık dalgalı saçları olan çöpten bir kadın... yanına da kendini kocaman çizmişti. "Ben yanıdayım, senin kadar güçlüyüm." der gibi, sanki kendi güçlüymüş gibi... kardeşi Ayşegül'ü ise resmin arka tarafına doğru minicik iliştiymişti... "Çocuk akli işte, hep kıskanır Ayşegül'ü." diye geçirdi aklından... "Bir umuttur yaşatan insanı," derler, umutsuz yaşam olur muydu, oluyordu işte... Gülşen'in umudu yoktu sadece tutunabildiği dalları vardı, Mustafa'sı vardı, Ayşegül'ü vardı...

***

Erzurumluydu Ahmet, babasını küçük yaşta kaybetmiş, annesi ile kalakalmışlardı. Çaresiz bir anne ve çocuk, yoksulluk içinde geçen günler... Muhtar anasını hemen biriyle baş göz edip evlendirmişti, kadın kısmı tek ne yapabilirdi ki? Anasını everirken, "Yükü de bir tane." Demişti. "Yük" ... Ne acı gelmişti o zaman. Adam yaşça geçkin biriydi, bir gider üç beş ay sonra çıkagelirdi. Gariban anası, tarlada çalışır, muhtara temizliğe gider kendince evi çekip çevirirdi, üç tane daha kardeşi olmuştu. Yokluk diz boyuydu. Okula gitmeyi hiç sevmezdi ama anası,

- Oku oğlum, elin ekmek tutsun, bak bana elin kirini yoğurmak kolay mı sanıyorsun?

- Aman be ana, iş mi yok bana, inşaatta çalışırım, kasap Veli Amca'nın yanında çalışırım.

- Yok oğul iş yok, muhtar demiyor mu ekmek aslanın ağzında diye, oku ki büyük adam olasın... Allah'ım sen Ahmet'ime zihin açıklığı ver. Oku, paşam benim...

Dualar mı etkili olmuştu bilinmez ama ne olduysa içten içe söz vermişti annesine, sevmese de okuyacaktı. Zaten başka da şansı yoktu. Gitmeyi değil ama okuldan dönmeyi çok severdi Ahmet. Akşamüzerleri yol üzerinde sağlı sollu mis gibi kokan ıhlamur ağaçlarının gölgesinde, köylü kadınlar tarlalarından getirdikleri sebze, meyve ve çeşitli otları satarlardı. Son ağacın gölgesinde Zehra Nine kırmızı, sarı, mor çiçeklerle süslü, eski ağarmış şalvarı ile üzerine renkli iplerden örülü yer yer bolarmış hırkası ile oturur, bir de türkü mırıldanırdı.

"Gönül gurbet ele gitme
Ya gelinir ya gelinmez
Her güzele gönül verme
Ya sevilir ya sevilmez"

Türküyü dinleyebilmek için iyice yavaşlar, tezgahlarda oyalanırdı.

"Gurbete de gitsem gelirim ana, senin için gelirim, her güzele değil ama bir güzele gönül vereceğim, Kadir İnanır falan gibi fiyakalı olacağım işte, gör bak, cebimde de çok param olacak."

Eve gittiğinde, anneciği ona sarılır "Hemen gel otur, sıcacık çorba yaptım sana" derdi. Dünyalar Ahmet'in olurdu.

***

Gülşen Yalovalıydı, babası Rüstem Efendi deniz kıyısındaki büyük çay bahçesini işletiyordu. Altı kız kardeşin en büyüğüydü. Rüstem Efendi akşamları çok içtiğinde bir türlü erkek çocuk doğuramayan anası Güllü'den sonra, dayaktan ilk nasibini alan hep o olurdu.

Ortaokulu bitirince, annesi onu Terzi Aliye Hanım'ın yanına verdiğiğinde, korka korka;

- Ben okumak istiyorum ana...

- Nedenmiş o?

-Sahilde kızları görüyorum ana, güzel çantaları var, öyle denizin kıyısından yürüyorlar, gülüşüyorlar, ben de öyle olmak istiyorum.

- Bak bak, sahilde yürüyecekmiş. Başıma iş çıkarma benim, elin ekmek tutsun...

-Belki doktor olurum ana?

-Heh, doktorluk sana mı kalmış, haspam... duymasın baban, vallahi kırar kemiklerini.

O olmuştu, ikinciye bir şey diyememişti bile Gülşen. Terzi Aliye Hanım'a giderken deniz kıyısından geçirdi, heybesini liseli kızlar gibi omzuna atar, salına salına yürür, mis gibi yosun kokulu havayı içine çeker, okula gittiğini hayal ederdi. Balıkçılar ağlarını denize savurmuş, denize karşı sigara içerek sohbet ede ede kısmetlerini beklerlerdi. Balıkçı Akif Amca'nın yanından geçerken nedense bir yavaşlar, söylediği türküleri dinlerdi.

“Gönül gurbet ele gitme

Ya gelinir ya gelinmez

Her güzele gönül verme

Ya sevilir ya sevilmez”

“Ben gideceğim ana, çok uzaklara gideceğim, tut bakalım tutabilirsen... Gönülümde benim istediğime vereceğim. Gittiğimde de hiiiç gelmeyeceğim...”

Evine gittiğinde hızlıca annesinin ona verdiği işleri yapar, hayalleri ile buluşabilmek için hemen gece olsun da yatağına yatayım derdi. Azıcık huzur bulabildiği geceler ise çok sürmedi, Rüstem Efendi kumar borcuna karşılık on yedisinde manav Kazım'a Gülşen'i gözünün yaşına bile bakmadan verdi gitti.

***

Ahmet yavaş yavaş tavşan kanı çayını yudumlarken, cüzdanını ve cep telefonunu çıkartıp masanın üzerine, Bahar ile çıktıkları balayında çekildikleri resmin önüne koydu. İnanamıyordu kendisine Kasım'da tam sekiz sene olacaktı evleneli, memleketinden göçeli ise on dört sene olmuştu. Evlendikten sonra kaç kere gitmişti anasına. İki bilemedin üç, kardeşlerinden biri ile yaşıyordu anneciği, hiç bırakmayacaktı onu ama olmadı işte. En son ne zaman konuşmuştu acaba, aydan aya anca konuşuyorlardı, sesindeki burukluğu duydukça hiç aramakta istemiyordu ya onu... Dertleri ötelemek, günlük işlerinin arkasına sığınmak işine geliyordu. Bahar baştan tavrını koymuştu, öyle onlarda uzun uzadıya kalamazdı annesi. Kendi düzenleri olmalıydı, falan filan... Bu günlere gelmesini sağlayan, nohut oda bakla sofa evlerinde dört çocuğu sığdıran annesini sığdıramıyordu üç oda bir salon evine... Bahar'a karşı süt dökmüş kedi gibiydi. Hani nerede o, küçük dağları ben yarattım diyen, Ali kıran baş kesen Ahmet? Kapının tıklatışı ile irkildi, “Araç bizi bekliyor.” dedi Osman.

Gülşen öylece bekledi, şimdi yavaş yavaş nefes alma zamanıydı, hafifçe doğruldu, mutfağın soğuk zemininde otururken, son tekmeden sonra Kazım bir yumrukta buzdolabına savurdu, Mustafa'nın resmi salına salına yere düşmeye başladı.

İşte tam o anda, Gülşen oturduğu yerden ok gibi fırladı, ekmek bıçağını aldığı gibi yalınayak fırladı, apartmanda yakaladı Kazım'ı, var gücüyle beline sapladı bıçağı. Ne kadar da kolay girmişti bıçak, sanki tereyağına batırmıştı. Kazım'ın dizleri titrer gibi oldu, yere yığılırken bıçağı çıkaran Gülşen, bir daha, bir daha sapladı. Her saplayışında sanki Mustafa'nın resmi biraz daha havada asılı kalıyordu. Görüyordu tam karşısındaydı. Yuvarlak gözleriyle kendisi... yanında Mustafa'sı, Ayşegül de minicikti... Hoşuna gitmişti bu duygu. Tutmuştu işte resmi. Tam karşısındaydı. Çocukları yanındayken yere düşemezdi, düşmemeliydi. Sapladıkça sapladı. Ahmet telsizdeki cızırtılı ses ile irkildi, Beykoz'da olay vardı. "İşte, yeni bir güne başlıyoruz. Neler göreceğiz bakalım" diye içinden geçirdi.

Apartman derme çatma üç katlı bir binaydı, belli ki kaçak yapılmış. Merdivenlerden çıkarken, mırıl mırıl birşeyler çalındı kulağına "Gönül gurbet ele gitme." Yavaşladı, durdu, dinledi, "Ya gelinir ya gelinmez." Merdivenlerde baş aşağı yatan kan revan içindeki adamı, hemen yanı başında dizleri üstüne çökmüş, boş gözlerle bakan, türkü mırıldanan üstü başı kan içinde, karman çorman simsiyah saçlı kızı gördü. Yavaşça yaklaştı.

- Bacım, dur bakalım bir sen, koy kenara o bıçağı...

"Ne 'dur'u ya kadın put gibi zaten... "Her güzele gönül verme/Ya sevilir ya sevilmez.." Hadi devam et... durma...hadi söylesene..."

Gülşen boş gözlerle bakıyor, elindeki bıçağı söylediği türküye eşlik ettirircesine yavaş yavaş sağa sola sallıyordu.

"Bu kim be? Ne bakıyor bana ööylee? Ay bacağım." diye düşündü...

- Hadi koy bıçağı yana... Bak biz geldik artık...

"Kocası mı bu, yazık sana be bacım, bu ne hal... Ben de olsam öldürürdüm bu iti kadını ne hale getirmiş... Ölmüş di mi bu, ölmüş... ölmüş..."

- Kim... kimsin abi sen? Bir tut da kalkayım...

"Bacağım kalkmıyor, kütük sanki... Anaaaa... herif beni tutarsa, Kazım beni öldürür valla... Kazım nerede?"

-Biz polisiz bacım, komşular aradı, biz yakındaydık, sana yardım etmeye geldik.

"Kaldırısam mı acaba, elinde bıçak var lan... Baksana mezbahaya dönmüş bura..."

-Mustafa'ma mı bir şey mi oldu, Ayşegül nerde?

"Konuşsana be adam... Ne bakıyor bana öyle öküze bakar gibi... polis mi dedi ...Hee... sanki öyle dedi..."

- Çocuklarını getireceğiz ama önce koy sen elindeki bıçağı yere...

"Ah be bacım çoluğun çocuğunda mı var... ne yaptın sen... kaç yaşındaki bu?"

Gülşen eline bakınca kanlı bıçağı, gözünün ucuyla merdivenlerden aşağı bakınca da Kazım'ı gördü. Gözlerini yavaşça kapadı, şimdi sırtında heybesi, sanki Yalova sahilinde. Mis gibi yosun kokusunu içine çekti ve başladı türküsüne.

"Gönül gurbet ele gitme

Ya gelinir ya gelinmez

Her güzele gönül verme

Ya sevilir ya sevilmez"

Ahmet yanına oturdu Gülşen'in. Yavaşça bıçağı aldı, sınıksı tuttu elini ve kapadı gözlerini.

"Söyle bacım, durma... sakın durma...Ihlamur ağaçlarının kokusunu bilir misin? Ben bilirim, seni de alıp anama gitsem keşke... ağaçlı yoldan geçsek... kapıyı açıp sarıldığında o kokusunu içime çeksem... hem anam bize mis gibi sıcak çorba da yapar..."

Handan Kılıç

Çok Uzak Fazla Yakın

“Ne başlayabilen ne de bitebilen Aslı ile Cem’in tutkulu aşkının hikâyesi. İki üniversiteli gencin tanışmalarının ardından yaşadıkları inişli çıkışlı büyük aşk seyirciyi derin duygulara sürükleyecek.” Bu ibarelerle tanıtılan film konusundaki satırlara spoiler içereceği uyarısıyla başlayalım.

23 Eylül 2016 tarihinde dram türünde vizyona giren filmin senaristi ve yönetmeni Türkan Derya. Adını, Adalet Ağaoğlu’nun 1992’de Türkiye İş Bankası’nın Tiyatro dalında Edebiyat Ödülü almış ve önemli eserlerinden sayılan “Çok Uzak – Fazla Yakın” adlı oyundan alan filmin çekimleri, İzmir, Eskişehir, İstanbul’da gerçekleştirilmiş.

Başrollerini Burcu Biricik, Özgün Çoban, Alican Yücesoy’un paylaştığı film için modern “Selvi Boylum Al Yazmalım” benzetmeleri yapılmış. Yer yer “İssiz adam sendromu” olarak literatüre giren hallere özgü sahneler var.

İlk görüşte aşk... Varlığı tartışmalı da olsa gençliğin tutkulu vakitlerinde içine düşülmesi daha muhtemel bu aşk türü genelde dalgalı seyriyle kadını allak bullak eden yıkıcı bir ilişkidir. O genç yaşlarda hele de erkeğin bağlanmaya uygun yapısı ve yaşantısı olmadığında sürdürülmesi zordur. “Aşkım” diyerek kendine bağladığı kadını kâh aldatarak kâh travmaları sonucu sebepsiz yere terk ederek yıkar. Ama aşk öyle güçlü bir duygudur ki, yıkıntılar arasında acı çekerken bile en çok kızdığına akar yürek. Giden de rahat bulamaz. Özlemle baş edemediğinden hiç olmayacak bir zamanda misal bıraktığı kadın yıkıntıların üzerine çıkmayı başarmış, orada üstü başı perişan otururken karşına dikilir. Aynı yerden ilişkiye devam etmek ister ve tutkuya yenilen çift toksik beraberliklerine yeniden merhaba der.

Giderken, arkasında bıraktığı enkazı umursamayan adama olan aşkını kalbinde küllendirmeye çalışan kadın tam her şeyi yoluna koymaya başlamışken yeniden aynı tuzağa çekilmiştir. Neden? Çünkü âşıktır. Onunla yaşadığını, nefes aldığını sanmaktadır.

Yokluğunda da varlığında da sıkıntı ve tutkudan başka bir şey vermeyen adam hep yoluna gider. Aniden tekrar karşısına çıkıp senin için geldim dediğinde bile kendi hayatına davet eder. “Her seferinde yeniden başlayan ben oluyorum” diyen ve bu aşkı unutamasa da yılların koluna girip destek olmasıyla belki de sonunda kendini seçmeyi becerir kadın. Kırgındır, kızgındır ama artık güçlüdür ve aşktan fazlasına kıymet veriyordur. Sevgi, bağlılık, emek gibi değerlerle kurduğu düzeni yarın yine nereye kaybolacağı belirsiz bir adamın küllenmiş aşkı için yıkmayacak kadar büyümüştür.

Filme başka bir konuyu araştırırken rastladım ve ismine vurularak izlemeye başladım. Klişeler vardı ama aşk her zaman izlettirir kendini. Gidişatı tahmin edebildiğimiz ve sonunda aşkı değil emeği seçen kadını alkışladığımız yapıyı elbette filmi izlediği ya da bu yazıyı okuduğu sırada aşkın o heyecan verici dalgalı denizinde yüzen biri gözyaşlarıyla izleyebilir. Sonuçta filmlerden ve kitaplardan etkilenmelerimiz o dönem geçtiğimiz yaşam yolumuzun ikliminden bir büyüteçle düşer kalbimize. Ve yaşanmışlıklarımız tepkilerimizin kaynağıdır.

Hayatında bir kez âşık olmuş ve ayrılmış çok insan sever böylesi gençlik filmlerini. Ancak Z kuşağından karşılık bulmamış ki, İMDB puanları da gişesi de düşük kalmış. X ve Y kuşağına göre daha rasyonel olan Z’ler belki de her duyguyu çabuk tükettiklerinden, klişelere yenilmediklerinden yapıma prim vermemiştir.

Filmde sağlıklı bağ kurup istikrarlı bir ilişki sürdüremeyen genç adamın onu bu ruh haline getiren travmalarından azıcık da olsa bahsedildiği sahne belki de filmin bel kemiği diyebileceğimiz yeri. Ötekileştirilmeye maruz kalmış, daha önce sırf ait olduğu Alevilik kültüründen dolayı dışlanmış, terk edilmiş, yalnız kalmış Cem. Bu nedenle aşkları doludizgin giderken bu gerçekle yüzleştiriyor sevdiği kadını ve “Gidebilirsin!” diyor. Aslı’nın umurunda olmuyor ve diyalog şöyle gelişiyor:

“Ondan mı buralardan gitmek istiyorsun?”

“Buralarda güvenmiyorum ki kimseye! Buralarda insanlık sadece kendinden olana. Ne kalacağım ki burada? Mülteci gibi yaşadıktan sonra giderim başka memlekette yaşarım. En azından mülteciliğimin hakkını verirler. Ben böyle sınırları olmayan, toprak için savaşılmayan bir yer istiyorum işte.”

“Var mı sence öyle bir yer?”

Sahilde, gecenin karanlığında, havada asılı kalan bu soru cevapsızdır. Ama elbette gün doğar. Mitolojik hikâyelerden bize seslenen “Sirenlerin sesleri”nin duyulduğu o kayaları hırçın dalgaların dövdüğünü görürüz. Bundan sonra yaşanacak çalkantılı günleri işaret eden metaforik unsurlar devreye girmiştir. Sert dalgalara rağmen yer, gök ve gönüller mavidir. Çünkü aşkın ilk zamanlarıdır ve iki yaralı yürek birbirini bulmanın mutluluğundadır. Beş yaşında iken annesinin terk ettiği Aslı, gerçek bir sevgiyi bulduğunu sanmakta, Cem ise tutunabileceği bir daldan, sevdiği kadından, aşktan, ötekileştirildiği kültüre rağmen kabul görmekten kendine güç devşirmektedir. Henüz ikisi de kimsenin kimseye derman olamayacağını bilmemektedirler. Herkesin kendi kalbinin tamirinden sorumlu olduğunun da farkında olmadığı yaşlardadırlar. İçinde çözemediği terk edilme sorununu tekrar tekrar yaşadığında ilk seferkiyle birleşen kanamalarda can çekişirken yalnızlaşacaktır Aslı. Toprağa kök salmak için bir dalın yetmeyeceğini, varmak istediği sınırsızlık hissine ancak kendini yollara vurarak ulaşabileceğini anlayacaktır Cem. Elbette hayatın şaşmaz kuralları devreye girecek, her seçişin bir kaybediş olduğunu onlara hatırlatacaktır. “Yıllardan sonra, yollardan sonra yine yan yana” gelirse de beraber yürümek için artık çok geç olduğunu, mesafeleri umursamayan sevdanın “Tercih edilmeme” yi affetmeyeceğini öğreneceklerdir. Çünkü aşk her şeyi affetmez. Özlem hücrelerinde isyan bayrağı açsa da.

SİNEMALARDAN

#JOHNWICK4

JW
03.24.23
LORDS&LADIES

John Wick 4

John Wick 4, büyük suç örgütünü yenmeye çalışırken yeni bir düşmanla yüzleşmek zorunda olan John Wick'in hikayesini konu ediyor. John Wick, High Table olarak bilinen suç örgütünü yenmenin bir yolunu keşfeder. Ancak özgürlüğünü kazanmadan önce, dünya çapında güçlü ittifaklar kuran ve John'un eski arkadaşlarını düşmana çeviren yeni düşmanı The Marquis'le yüzleşmesi gerekiyor. John, hayatta kalmak istiyorsa becerilerinin sınırlarını zorlamak zorundadır.

Ayhan Ün Miras

Mirasa konma kadar nesli için miras bırakma fikri gütmeyenler de aykırı bir görünüm kazanıyor. Beceriksiz bir evladın önsezili ebeveynini dolap çevirmeye itişti dahi günümüzde bu denli aykırı durmazken gelecek nesli için maddi bir varlık bırakmayı aklının ucundan geçirmeyenler belli belirsiz bir tepkiyle karşılanmaya hazırlıklı olmalıdırlar. Sistemin bekçisi soyut gardiyanlar, “bize de babamızdan kalmadı,” deyimine karşılık sarf edilen “kalsaydı fena mı olurdu,” gibisinden kadim sözcüklerde saklılar. Yaşamın yaşanmadığı, bir yarışa dönüştüğü zaman diliminde haksız bir avantaj sağlayacak olan miras, doğal olarak başta maddi ve her daim baştakini takip eden manevi bir kıymete binmektedir.

İnsanlık, gelecek nesillere bırakılacak mirası maddi kapsamda ele almayacak erdeme ulaşmış olsaydı, bir ihtimal başından geçenleri, tecrübe ettiği serüvenleri ve öğütten uzak kıymetli anlarını yazıya döküp çocuklarına bırakmayı tasarlayabilirdi. Üstelik bu eylem, sürekli iyi olduğundan dem vuran ama her nasıl oluyorsa bir türlü başarıya erişemeyen edebiyat gibi bir sanat dalından bile daha etkili olabilirdi. Neticede iyi olduğundan kuşku duymayanlar da belirli bir atmosferin girdabına kapıldıklarında, kötünün bir parçasına dönüşebilmektedirler ve konu bireyin kendisi olduğunda bencillik, açgözlülük ve saldırganlık haklarına sahip olmaktan gocunmamaktadır. Zalim insanlar da iyilikten, sanattan, gerçek ve estetikten anlayıp bahsedebilmektedir ve belki de üzülerek itiraf edebilmemiz gerek; çoğunlukla iyi birey olarak geçinenlerden daha odaklanmış, bilgi sahibi veya donanımlıdırlar. Bu gerçekleri kabul eden insanlık böylece ayrımcılığı, ırkçılığı veya sömürgeciliği zayıflatamayan kof sanatın dermansız gücü için direktmekten vazgeçer, öğretilerle bezeli anılarını kaleme alıp bunları gelecek nesillere bırakarak iyi insan olabilme egemenliğinde yeni bir sayfa açar... Neticede sanatçılar isimleri için değil, insanlık için sanat yapan iyi şahsiyetlerdir... (Böyle bir şey olmayacağını biliyoruz. Netice vermeyen yöntemlerde direktmek insanlığa bir hayli yakışmaktadır...) Modern çağda artık birbirini tanımaya fırsatı olmayan ebeveyn ve çocuklar sistemin sadık robotlarına dönüşmüş olsalar dahi, ölümden sonra anılarını iletebilecekleri bir enstrümana ihtiyaç duymaktalar. Üstelik bu yöntem sistemin keyfine limon sıkmadan da başarıya ulaşabilir. Milyonluk miras da bıraksanız, çocuğunuz bunu sürdürebilecek deneyim ve yetenekten yoksunsa bıraktıklarınız zaten eriyip yok olacaktır. Bununla beraber, hiçbir maddi varlığın birlikte geçirilen vakit kadar, anılar kadar kıymeti de bulunamaz. Tutar ne denli olursa olsun, yaşamayı dilediğiniz ve boşluklarla bezeli anılarınızı baştan örmeye gücü yetmeyecektir işte.

Beklenti; beklenti güdüsünden sıyrılmayı başarabilmiş bir insanlık, başarı yolunda sanatı bir araç olarak kullanmaya başlayabilir artık. Beklenti zehrinden sıyrılabilmemiş insan iyiye, güzele ve gerçeğe ulaşma yolunda ilerleyebilecektir, zira onca çarpıklığın içerisinde güzele, iyiye ve gerçeğe ulaşmak, algıların erozyona uğramasından ötürü imkânsızdır. Gelecek nesillere bırakılabilecek en kıymetli miras, yaşadığımız gündelik yaşamın aksine, içi boşaltılmış, makyajlanmış kavramların bizlere göre ne ifade ettiklerini yine yazı yoluyla izah etmektir. Aksi durumda örnek alınabilecek tek yönümüz gündelik yaşamımız olacaktır.

Günümüzde Sanatın Gerekliliği Üzerine Bazı İpuçları

'Modernitenin' yaşamlarımızın merkezine oturduğu, herkesin her şeye acelesi olduğu, geç kaldığı, elimizdeki telefonlarla belki beş, bilemedin on saniye bir görsele sabır gösterdiğimiz bu çağda sanat bize ne verebilir?

Süregelen ilişkinin ihtiyaç, doğal sonuç, faydalı, gereksiz diye adı defa kez değişen, tarihin en eski alışverişinin sanat ve insan arasındaki bu ilişkinin niteliklerine bakmakta fayda var.

Çok eski zamanlardan beri sanat ırk, sosyolojik ve kültürel geçmiş ne olursa olsun şu veya bu şekilde her zaman insanlığın iç içe geçmiş bir parçası olmuştur. Modern dünya koşuşturması içinde insanlar hala sanatın farklı ifadelerini kendi ilgi alanlarına göre yaşamlarına buyur ediyor ve yaşamlarına dahil ediyorlar. Müzik, dans, şiir, resim ve daha türlü çeşit alan ile ilişki kurulurken kimileri sanatın yaratılmasına doğrudan dahil olmayı istiyor ki bu kişilere sanatçı diyoruz. Kimisi de yaratılmış eserleri deneyimlemeyi ve takdir etmeyi tercih ediyor. Onlara da sanatsever diyoruz.

Durum her ne olursa olsun buradan doğan ilişki insanların başkalarını ve genel olarak dünyayı nasıl gördüğü ve onlarla nasıl iletişim kurduğu konusunda belirleyici bir rol oynuyor. Günün sonunda sanat bize duygusal, psikolojik ve hatta toplumsal kişiliği şekillendirmede yardımcı oluyor...

Gelgelelim her şeyin tüketilmeye mecbur bırakıldığı, hıza, metaya, hırsla kilitlendiği modern dünyada sanatın gerekliliği şüphe uyandırmaya başladıysa kendimize hatırlatmamız gereken birkaç satırı alta alta koyalım.

1- Aslında hepimiz sanatçı doğarız. İnsanın yaratma, doğal olarak tasarlama kapasitesi ve bu eserlerin bize nasıl ilham olduğu, bizlerin bunu niye takdir ettiğimiz, tüm bu yaratım sürecinin kökeni hakkında araştırmalar ve tartışmalar devam ediyor. Görünüşe göre DNA'mızda yaratma ve eseri takdir etme kodlanmış görünüyor. Yeni yürümeye başlayan çocukların duvarlara resim çizmelerinin, hamurla oynamalarının, anlamlı ve güzel seslere tepki vermelerinin açıklaması bu olabilir. Bu düşünülen olasılıkların başında. Ayrıca günlük yaşamımızda kıyafetlerimizi nasıl eşleştirdiğimizden, saçımızı nasıl şekillendirdiğimize kadar, yemek yapımından, çevremizi nasıl organize ettiğimiz yine aynı yaratım geniyle açıklanıyor.

2. Sanat, karmaşık fikirleri sadeleştirir. İnsanlık için anlaşılması zor tüm konular şarkılar, şiirler ve çizimler kullanılarak daha anlaşılır hale getirilir. Müziğin, hikâyelerin, tarihi eserlerin ve yaratıcı sürecin kendisinin kullanımıyla sanat, insanların eleştirel düşüncelerini ve daha sonra yaşamlarında ne olacaklarını şekillendirmeye yardımcı olan çok çeşitli konuları kavramalarını kolaylaştırır. Kurumsal ortamlarda insanların karmaşık verileri anlamalarına yardımcı olmak ve bir durumu veya gelecekteki yolu gösteren modelleri oluşturmak için kullanılabilir.

3. Sanat tüm farklılıkları aşar. İster fiziksel ister soyut formda olsun, sanat eserleri genellikle farklı sosyal, kültürel arka planlardan gelen insanlar tarafından kolayca anlaşılabilir. Dolayısıyla yüzlerce dil, ırk, renkle ayrılmış insanlığın yegâne dilidir. Müziğin müzik dili olarak anılmasının sebeplerinden biri de budur. Ayrıca geçmiş edebiyat, şiir ve resim ve heykelde kodlanmış mesajların gözlemlenmesi, anlaşılması yoluyla tarih ve günümüz gerçekleri arasında içgörü ve anlayış kazanmak mümkündür. Bu en hafifinden modernitenin bizi elimizdeki telefonlara hapsettiği bu dönemde yaşadığımız farklı insanlık hâllerinin ve geçmiş tarihin benzerliklerinden rehberlik alabilmek için bir olanaktır.

4. Sanat sizin için iyidir. Sanat, yaşamı güzelleştirmekten stres ve rahatsızlıkları hafifletmeye kadar, fiziksel, duygusal ve zihinsel esenlik için gereklidir.. Örneğin müzik ve resim tıpkı antik dönemlerde olduğu gibi tekrar insanlar tarafından depresyonla ve diğer ruhsal yaralarla savaşmak için giderek daha fazla kullanılıyor. Sanatı yaratarak ya da izleyerek insanların kendilerini nasıl daha iyi hissettiklerini gösteren çok sayıda araştırma var. Hepimizin ayrı ayrı yavaşlaması gereken bu dönemde bu iyilik haline ihtiyacımız var.

5. Kendini ifade etmeye ve kendini tanımaya izin verir. Sanat yaratıcıları için bazen bir duygu veya düşünceyi ifade etmenin tek yolu, bir şeyi var etme sürecine dalmaktır. Bazıları için, belirli bir durumla ilgili zihinsel netlik, yalnızca sanatsal bir şeye ayırdığı vakitten sonra gelir. Ayrıca kendiniz hakkında daha önce hiç fark etmediğiniz şeyleri keşfetmenize ve anlamana yardımcı olabilir. Son olarak, sanatı günlük yaşamınıza dahil etmek, herhangi başka bir şeyde bile daha iyi olmamıza olanak tanır.

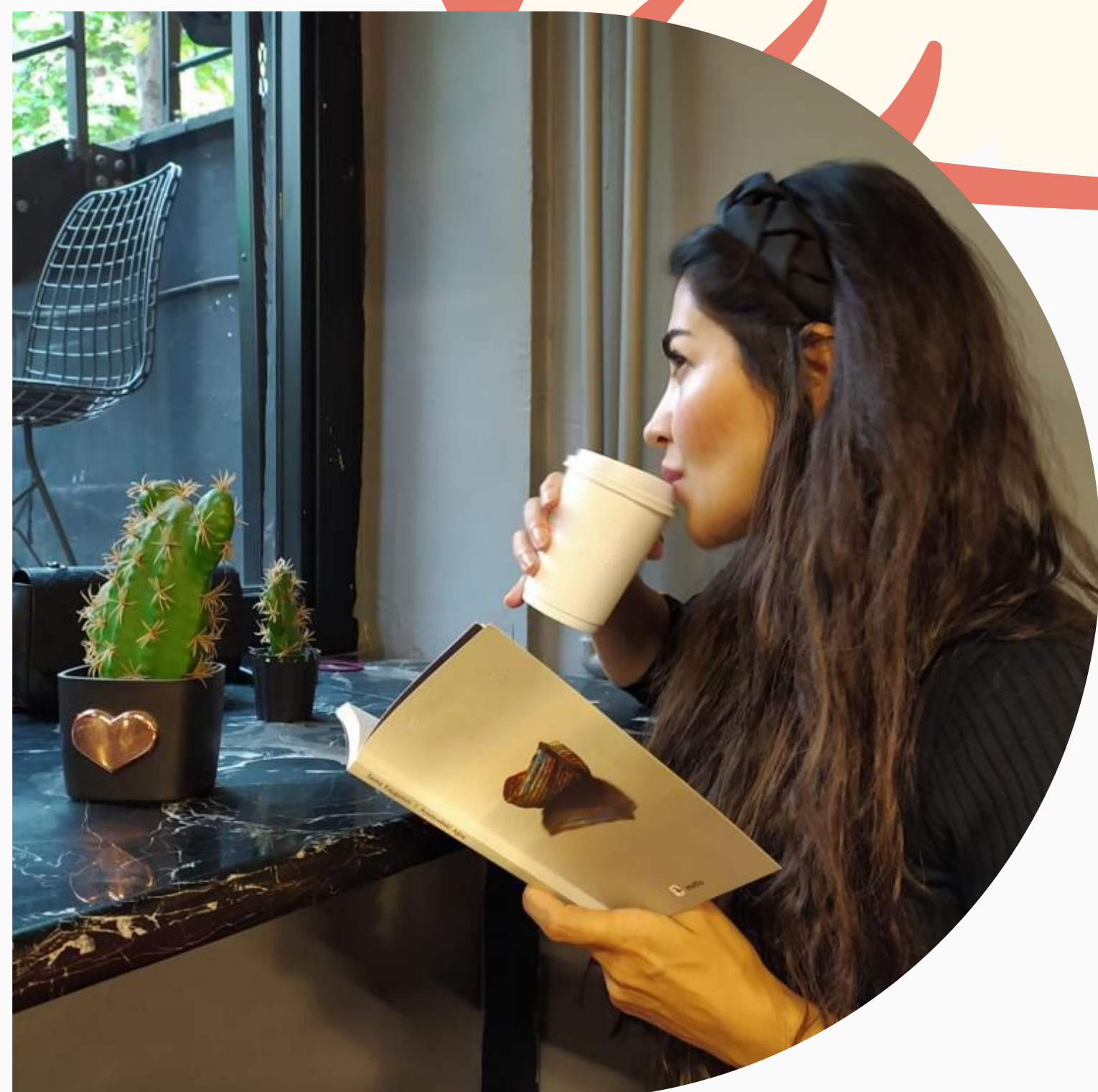
Bugün kendinizi ister bir sanatçı, ister sanatın birçok biçiminden birini veya tümünü seven biri olarak görün, sanatın insan için hele de bu dönemde neden daha da önemli olduğunu anlamak zor olmayacaktır. Bunun için hızınızı kesip elinizdeki telefonu sadece bir iki saatliğine bir kenara bırakıp güzel bir sergiye, iyi bir filme, eski bir kitapçıya girin. Göreceksiniz.

LİLİTH HAKKINI ALACAK

Bahar geldi, toprak uyandı bak gör şimdi nasıl dalları basacak çiçek, topraktan kaynayacak yaşam. Binbir çeşit ad vermişler baharda doğan her bir varlığa. Kimine yağmur demişler bereketli olmuş, yağmadığında toprak kurumuş, dualar edilmiş bir çocuğun döllenmesine edilen dualara denk, kurban adanmış, eller açılmış, romantizme konu olmuş, beraber yürümüş kimi ıslana ıslana şu yollarda. Kimine demişler kardelen yahut çiğdem, karı delmiş. Yetişene kadar kaç kış kar görmüş, kaç ayaz yemiş de adından bezmiş. İnsanoğlunun ancak toprak yüzüne çıktıktan sonra şahit olduğu görkemine, özgüvenine zıt, nasıl da hırpalanmış, nasıl da sırtına yük olmuş yağan kar. Başının dikliğinde, kökünde depo ettiği yaşamın gizeminde kalmış insanın gözü. Gözü olanın gözü çıkamamış da, çiçeğinden değil kökünden koparmışlar bu çiçekleri.

Görkemi kızdırmış çoğunlukla diğerlerini, yediği ayazdan yılmayışı pek can sıkıcı gelmiş doğrusu. Bu demişler, bu ihtişamla ne cüretle böyle kafa tutuyor karın ağırlığına, baharı getiriyor, toprağı uyandırıyor. Edepsiz! mor donuna sarınmış da çıkmış topraktan bakmışsın ki nevrüz olmuş bu defa. Nereden bu kudretin? Bu etrafı ayartan rengin kaç kuşak öteden? Serseri kafa tutuşun kimden? Hâlbuki kimsenin sinirine dokunmadı gölgede kalan sarmaşık, kimse koparmak istememiş bir çimeni. Bu kadar şatafatlı renkleriyle baharı ayartanın kökünü eşmiş ucu sivri sopalarla, koparmış, başını koklamış ama kökünü de indirmiş tek bir lokmaya dahi yer olmayan midesine.

Çiğdem Gündüz

Avlamak için doğadaki en görkemli hayvanları seçen, en renkli çiçeği koparan insanoğlu hırpalamak için de en ihtişamlı kadını seçiyor, yaşama alanı bırakmıyor benzer şekilde. Tüm bunlar insana şu soruları sordurtuyor işte o anda: Vicdan ve ahlak kelimesi ile kadının birlikteliği nasıl oluştu mesela? Kadına dair en ahlaklı cümlesi dünyanın kuruldu mu henüz?

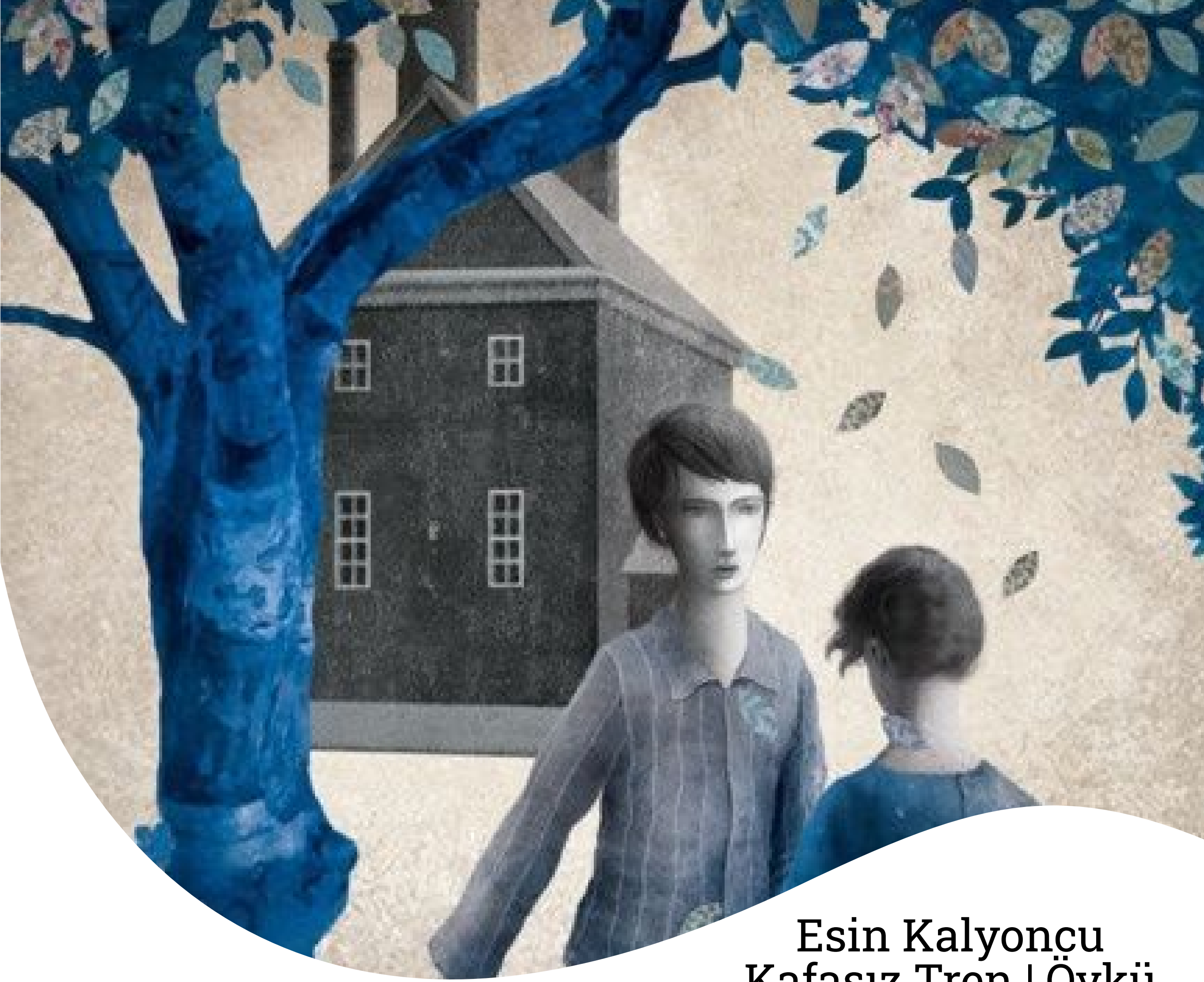
Bugün cinsel tercihi seninkinden başka, boşanmış, azınlık bir etnik gruba ait ya da onca büyüye, dilek ağaçlarına bağlanmış çaputlara, türbelerde açılan ellere rağmen üçüncü kızını doğuran bu kadınlara vicdansızca yapılanları duyuyor sağır değilse kulaklar, gözüyle görüyor kör değilse ve kalbiyle hissediyor vicdanını yitirmediyse.

Hâlbuki hangi alana bakarsan bak kadına dair muhteşem bir imge görmez mi insan? Tanrının dişil varlığını temsil eden Ayasofya'yı düşlese mesela, kendinden binlerce canlı yaratan toprak anayı, sezgi deyince akla gelen dişil enerjiyi yahut. Bedeni değişince yeni bir yaratıma girer, gebe kalır, âşık olur güzelleşir, terk edilir çirkinleşir, kilo alır ama ne olursa olsun ardında hep bir yaratım getirir girdiği her bir kılık. Eski kabilelerde erkekler meme çizerler vücutlarına dans ederken bereketi simgelesin diye. Peki bu kadar yaratımla özdeşleşen bir varlık, iç gıcıklayan huzursuzlukla, fuhuşla, şeytanlıkla, şehvetle, lanetlenmiş olanla ne ara özdeş hale geldi insanın kafasında? Kadın bedenine duyulan hınç, tutkulu bir sevişmede bile şiddete dönerek kendini bu denli rahatlıkla açığa çıkarmaya ne zaman başladı? Ne zaman sütüne muhtaç oğlancıkların dişleri geçti ihtişamı doğuştan kadının boğazına?

Fikrimce, gösterişli, kendinden emin, başı dik, başaran, yaratan, yaratana destek olan kadına hınç, ancak bedeninin görkemi ya gebelikle sınırlanınca ya da şişe dibi gözlükleriyle, beli bükük, boynu kırışmış, elleri çillerle süslü, köşesinde kimseye ilişmeden yaşayan kocakarı olunca son buluyor. Gözlerinin az görmesi, kulaklarının az işitmesi, yavaşlayan hareketleri ve kaybolan ihtişamı, bir zamanlar yeryüzündeki en güzel ses olarak adlandırılan ama şimdilerde titreyen nefesi, sıradanlaşan kıvrımları, azalan erotizmi ile bedelini ödemiş oluyor görkemli günlerin. Ancak o zaman bitiyor ihtişamlı kadına duyulan tiksinti.

Peki bunlar olmazdan evvel nasıl son bulacak kadına dair huzursuzluk? Taşı, toprağı, betonu demiri hadi diyelim ki en sert madde olan elması maruz kaldığı temasın şekli ehlileştiriyor ya hani nasıl biçimlenecek kadına karşı vicdan? Pirlerin, dervişlerin, filozofların, ozanların, şairlerin, hacıların, hocaların dizinin dibinde yaşayarak, her söylediği cümleyi hatmetse, kendine düstur edinse insanoğlu ya da ezbere bilse tüm kitapları, şiirleri pay alır mı vicdandan? Sanmam, insan sınanmadığı günahın masumu değildir diye boşuna dememişler, karşısındakini ancak aynı acıyı tecrübe ederek anlayanın merhameti öte dursun, canı yanmadan da karşısındakine merhametle sarılabilenler iyi edecek insanlığı.

Peki o güne dek bitti mi her şey? Eşitlik isteği, şehvetine sahip çıkışı ile kutsal kitaplardan atılan Lilith, bükülen belin, yok olan kıvrımların altında mı kaldı? Yok, elbette değil, her şeye rağmen her baharda yine nevrüz gömleği ile tutkusunun, emeğinin hakkını ve eşitliğini savunmak için orada olacak. Nevruz gecikirse bak işte çiğdem orada. Tutkuyla var olma isteğini bir kadının yadırgayan herkesin içine dönme vakti, zamanı geldi. Toprak uyandı acıyla değil bu defa, zevkle, aşkla şehvetle, kendi öz suyundan aldığı dirençle bu bahar da açacak rengârenk donuna sarınmış bin bir çiçek, Lilith hakkını alana, dünyanın en umutlu cümlesi kuruluncaya dek!

Esin Kalyoncu Kafasız Tren | Öykü

Tül perdenin ötesinde sokak lambalarının ışığını görebiliyorsa anason saati gelmiş demektir. Saçlarının içine karılmış aklar gibi beyaza döndü buz küpleriyle öpüşen duble. İçine su katmaya kıyamazdı kimisi; kimisi de rakıya ihanet sayardı buzu. Ali Rıza Bey çay bardağının üçte biri rakısını önce buzla buluştururdu. En fazla bir parmak kalınlığına sığardı ilave ettiği su. Dudak payı da görgüdüdü. Tel dolapta peyniri arandı. Anacığının memleketten yolladığı halis ev salçası tenekesinin arkasına saklanmış peynirden iki dilimi bıçakla sıyırdı. Üzerinde kalanları fikrine yük etmeden bıçağı tezgaha bıraktı. Nefise Hanım mutfağa girmezdi. Kendisini hep kabul salonunda ağırlardı. Hep dediyse, yirmi dokuz günde bir ancak. Salonun solunu kitap rafları sahiplenmişti. Duvardaki asma büfeden Nefise Hanım için bir likör bardağı çıkardı. İçmediğini bilse de servisini hazır ederdi. Ali Rıza Bey, yeni medeniyet anlayışıyla ötekileştirilen musiki neşriyatını cemiyet mahkemelerinden ancak kitaplık kapaklarının arkasında koruyabildiğine dair kuvvetli bir inanç taşıyordu. Mutfaktan salona geçişte gözünü Ali Rıza Bey'den ayırmayan boy aynası sarkuk surkuk naylon iç gömleğini toparlaması için kaşını çattı. Nefise hanım gelmeden hazır olmalıydı. Yirmi dokuzuncu akşamın sabahında mutlaka berber Hac'Osman'a gidip ustura tıraşını yaptırırdı. Adam her defasında damat tıraş önlüğünü boynuna dolayıp sakalını ıslatırken tıraş fırçasını kenarı oyuntulu tasa her daldırışında Ali Rıza Bey'e onun yaşında bekârlığın müşküllerinden dem vuran ince imalarda bulunurdu. O gün faullerini yeni moda kesime uygun biçimlendirmişti. Faullerinin yeni hali ile iç gömleğinin naylon uyumsuzluğunu tamamen gizleyecek olan cepkenini de giyince bütün hissetti. Baba yadigarı köstekli saatini kırçıl kahve ceketinin iç cebine itinayla yerleştirdi. Her ay sadece Nefise Hanım'ın misafirligi için kullandığı losyonu kulak arkalarına ve boynuna süründü.

Bol, double paça pantolonunu berberden döndüğünde ütülemişti. Ayna ile barışıp salona geçti. Haydi Abbas vakit tamam, Akşam diyordun, işte oldu akşam...

Koyu ceviz çerçevesi geniş koltuğun bordo kumaşını eliyle okşadı. Koza mantosunu sol bileğinde taşıyan Nefise Hanım'ı tekli koltuğa oturmaya buyur etti. Üçlü koltuğun ortasına yerleşip sağındaki udu karnına dayadı. Akordunu yokladı. Kusura bakmayınız efendim, havadan mütevellit esniyor teller. Ben gamlı hazan, sense bahar, dinle de vazgeç... Farfara benim gönlüm Nefise Hanımefendiciğim. Yorulursunuz siz benimle, dedi. Kadın bakışlarını kaçırdı. Nicedir biliyordu kadının kendine meylini ya aldığı değilse de bildiği terbiyeden ketumdu. Gümüş tellerle örsem saçının her telini...

Nafile kapanmaz senelerin aramıza ördüğü mesafe. Alaka duymadığını da söyleyemezdi kadına karşı. Yine de iyi tanıyordu kalbinin iştahını. Bugün Nefise Hanımefendi'nin fırfır kirpiklerine vurulur, devrasi gün başka birinin francala kokan parmaklarına. Doymayı bilmiyordu kadına. Dokuz doğurmuş anasına doymamışlığındandı zağar. Bu olasılık fukarası birliktelikte içi daraldı. Göz bebekleri, nota okurken burnunun ucuna indirdiği gözlüklerinin çerçevesinden atladı. Tahta zeminde halay başını çeken karıncayı takibe aldı. Pasaklı olduğunu düşünecekti şimdi Nefise Hanım. Çaprazındaki koltuğun ucuna puantiyeli elbisesinin içinde tedirgin sığınmış kadın, eldivenli sol elini uzatıp karınca katarının gözüne kestirdiği beyaz topağı yerden aldı. Zahmet buyurdunuz hanımefendi, diyecek oldu. Zat-ı aliniz mahcup hissetmeyiniz, deyiverdi kadın.

Son aylarda aldığı kilolardan dar gelen gömlek yakasını gevşetme ihtiyacı duydu Ali Rıza Bey. Faullerinden fıskıran teri de fark etmiş midir diye içe büzüldü omuzları. Goygoyculuk edecek başka kapı bulamadınız değil mi? Bu akşam uğramasaydınız hiç değilse? diyen iç sesine yüzünü çevirdi. Yarenleriydi karıncalar. Udundan, Nefise Hanım'a da bir söz edememişti. Tüh be, dedi, kafasız trene döndü küflü peynir katarı. Kadın, clutch'ından iğne oyası ile çevrilmiş uçuk pembe bir mendil çıkardı. Ali Rıza Bey'in alnında birikmiş damlaları silmeye uzanmıştı ki adam kucağında tuttuğu udu yeniden çalmaya koyuldu. Caminin müezzini yok, ah bu işin düzeni yok. Ansızın durdu. Bakışlarını udun karnından ayırmadan konuşmaya başladı. Kapalı dükkâna kira ödemek olur böylesi hanımefendi, Aptallık bizimkisi. Mazur görmenizi istirham ederim. Bardakta bekleyen rakıyı kafasına dikip udunu bıraktı. Evden hangi ara ayrıldığını ayırımsayamadığı kadını, yetmişine kalmış olanca şehveti ile öptü. Ağaran günü saklayamayan tülü ikisinin üstüne örttü.

Berşan Koca Balta | Öykü

Müezzinin hırıltılı sesini duyduğunda kanlı bıçağını kazağıyla silip ölünün karnına bıraktı. Sabah oluyordu dünyada. Bana kalırsa doğrulamak için sandalyeyi kendine çeken yalnızca Muzaffer'di. Çünkü ölümler doğrulamazdı. Annesi demişti, "Muzaffer bir baltaya sap olmalı". Bir baltaya sap olamazdı ki Muzaffer. Muzaffer sadece bir baltaydı. Ayağa kalkar kalkmaz montunun iç cebinden sigarasını çıkarmış, cama yaslanmıştı. Dışarıda polisler yoktu. Karşıdan karşıya geçmeye çalışan bir kadın, açılan bağcıkları için kaldırıma eğilen bir ihtiyar ve aç karnıyla incecik bir kedi vardı. Sarıydı. Çöpün etrafında dolanıyordu gerinerek. Uzunca bir süre, en azından ölümler katillerle birlikte cama yaslanmaktan vazgeçene dek, dolanıp durdu orada. Adımlarındaki dinginlik ne kadar da hantal olduğunu belli ediyor gibiydi. Konteynırın altına sıvışıp uzanıverdi. "Çok benziyor be bana" diye geçirdi içinden Muzaffer. Tam o an ilkinden başka bir hırıltıyı işitiverdi kulakları. Anlaşılan yanı başındaki ölü, araya girebilmek için öksürmüştü. Cama dayadığı kirli tırnaklarına alnını geçirerek kediyi göstermiş, ardından da net duyulur bir şekilde, "Pastoral bir kedi olabilir evladım" demişti. Halbuki "Pastoral olan sizsiniz Mehmet Bey" demek isteyen Muzaffer'in diyebildiği tek şey, "Niçin olmasın"dı. Yapabildiği en güzel şeyse yalakalıktı. Zaten annesi de hep söylerdi, "Oğlum şair değil, bir baltaya sap olmalı." Kafasındaki uğultunun dineceği yoktu ve bu ağır gerçeği nihayet kabullenmişti. Ölünün cama yansıyan gözlerinin içine baktı Muzaffer. Sarı bir kediydi. Gözbebeklerine konuşlanan sapsarı kediler ve onların da gözbebeklerinde morarıveren insanlar. Aslında Muzaffer'in niyeti kediyi büsbütün izlemektir. Yani şu çöpün altındaki kedi hangi dernek toplantılarında nasıl bir öz eleştiri verebilmek isterdi. Tıpkı Mehmet Bey'in yaptığı gibi eliyle arkaya attı yağlı saçlarını. Evden böylece çıkamazdı.

Huyu olduğu üzere, her ne kadar niyeti dışarıdaki kediyi uzunca izlemek olsa da dayanamadı ve yaklaşık on dakikadır parmaklarının arasında tuttuğu sigarasını yakıp camı açtı. Odaya dolan soğuk rüzgârdan bir an titreyiverdi. Başı neredeyse çatlayacaktı. İlaçlarını yanına almayı unutmuş ve Mehmet Bey'den gelen buluşma mesajıyla evden apar topar çıktığı için içmesi gereken ilacı da içememişti. Yutkunmaktan nefret ederdi. Doktorlar yutkunmak demekti. Önce anksiyete demişlerdi sonra da epizod. Böylece, hiç de yeri değilken ona epizod bozukluğu teşhisi koyan doktordan da nefret ederdi. Çünkü annesi demişti, “Doktorlar hastaneye yatman için benden onay istedi ve eğer kendini deliye vurursan bir baltaya sap olamazsın.”

Bir baltaya sap olabilmek için önce üst ranzadaki yatağını sonra da eskimiş bir masanın üstüne kurduğu sofrasını tek başına toplamaya başladı Muzaffer. Ardından dersleriyle ilgilenip iyi insanlarla dostluklar kurmaya çalıştı. Bazı hafta sonları da birtakım dini bütün kimselerin yanında çıraklık yaptı. Temiz ve ahlaklı olmaya özen gösterdi. Okul üniformasını hiç kirletmedi örneğin. İstiklal Marşı okunurken de hiç ayrılmadı hazır-ol'dan. Geceleyin, bulaşıklardan arta kalan zamanlarda, iş yerinde şiir yazarken patronuna yakalandığı için işittiği hiçbir küfre de tek kelime etmedi. Ancak sıra annesine sövülmeye gelince ilk fırsatta ocaktaki kızgın tavayı eline alıp patronun kafasını yardığı için iki yıldızlı bir komiserden asla unutamayacağı bir dayak yedi. Ağlarken de akli komiserin annesine ettiği küfürdeydi. Annesi ise ertesi gün Muzaffer'e, “Artık bir baltaya sap olmalısın oğlum” dedi. Oysa bir baltaya sap olabilmek için hiçbir baltayı boş geçirmedi Muzaffer. Her baltanın altında, dünyanın güneşten sakınmadığı; okul tıraşlı, kirli ensesi vardı.

Çamı kapadı. Muzaffer yaşıyordu. Mehmet Bey yerinde ve sessizdi. Ölüler konuşamazdı. Muzaffer de konuşmak istemiyordu artık. Belki canı bir sigara daha içmek istiyordu belki de bir sigara daha içmeyi düşünmek, o kadar. En azından üşümesi geçene kadar bir işle meşgul olmuş sayılabilirdi bu sayede. Aldırmadı. Çekti montunun fermuarını Muzaffer. Babasından kalma, çok cepli bir monttu. İçi yündü. Gümüşhane'de kış soğuk geçer diye annesi satın almıştı. Kendi elleriyle vermişti cezaevinin eşya alım veznesine. İşte Muzaffer de benziyordu babasına gittikçe. Annesi de öyle söylerdi oğluyla her kavga ettiğinde. “Aynı baban gibi bir baltaya sap olamayacaksın” derdi.

Halbuki dün gece derginin editörü Mehmet Bey'le yürüttüğü Dostoyevski sohbetinde, Mehmet Bey'in ortaya attığı, “Büyük yazarların babalarıyla ilgili travmaları ve büyüdüklerinde babaları gibi bir insana dönüştükleri” adlı dahiyane keşfe ithafen; “Ben de babama benzemeye başladım” demesi pek de işe yarar bir sonuç alamamıştı. Nihayetinde babası yitik bir gençliğin en azından edebiyatta karşılığı olabilirdi, olmalıydı ya da.

Yalnızca burs başvurularında işe yarayan bir babasızlık ne kadar entelektüel olabilirdi ki? Mehmet Bey'in gözlerine bakarken bunları düşünüyordu Muzaffer. Derin bir huzursuzluk duyuyordu konuşmalarının her anında. Mehmet Bey, ona, iyi şiirler yazdığını ama dergide daha sık yer alması ve edebiyat dünyasında yer edinmesi için iyice pişmesi gerektiğini söylüyordu durmadan. Çok erkenmiş ve henüz yolun başındaymış. Yolun ne olduğunu dahi bilmiyordu ki Muzaffer. Bir tek “pişmen lazım çocuk” ile “bir baltaya sap ol oğlum” arasındaki fark silikleştikçe anlıyordu varlığını. Bir baltaydı Muzaffer. Şiirini derginin son sayısına sokmak hiç de kolay olmamıştı onun için. Yalvarmıştı maillerce.

Mehmet Bey sırf bu anın tadını kaçırmamak gerektiğinden, dergi baskıdan çıkar çıkmaz çocuğun birden evden fırlamasına sebep olan mesajı atıp evine çağırmıştı. Nasıl ki karşılıklı diyalogların dörtte üçü karşıdakine acı çektirmek içinse; Mehmet Bey'in de her cümlesi Muzaffer'in kendisini bir aşağılık olarak görmesi içindi. Tüm dekorlar bunun için hazırlanmıştı evde. Duvardaki Kafka portresi de bu amaca hizmet ediyordu, Tutunamayanlar'ın masanın üzerinde duran ilk on baskısı da. Hatta raptiyelerle bir yerlere tutuşturulan Mayakovski şiirlerinden tutun da yerlere saçılan birkaç kelimeyi kağıtlara kadar her şey Muzaffer'i daha ne kadar alçaltabiliriz üzerineydi. Terlemeye başlamıştı Muzaffer. Duymak istediği birkaç cümlenin ardından şiirinin bulunduğu dergiyi alıp çıkmakken niyeti; tıkalı kalan bir şeylerin fıskırmasını izliyordu içinden. Ellerini, dizlerine koyduğu Soneler'in yazarıymış gibi kullanan Çorum doğumlu Mehmet'in boynunda eksik olanı yokluyordu Muzaffer. Dünyada fular oluyordu Mehmet'in boynu. Bir bıçak iziydi eksik olan belki de. Bu pek edebi olmayan düşüncelerin içine "Değil mi Muzaffer" diyerek giriverdi Mehmet Bey.

Muzaffer ise, kendine gelince, "Ne değil mi hocam" diye yanıtladı "Rubaide diyorum canım, haklı değil mi Hayyam?"

"Tabii ki de hocam, şarap iyidir yani."

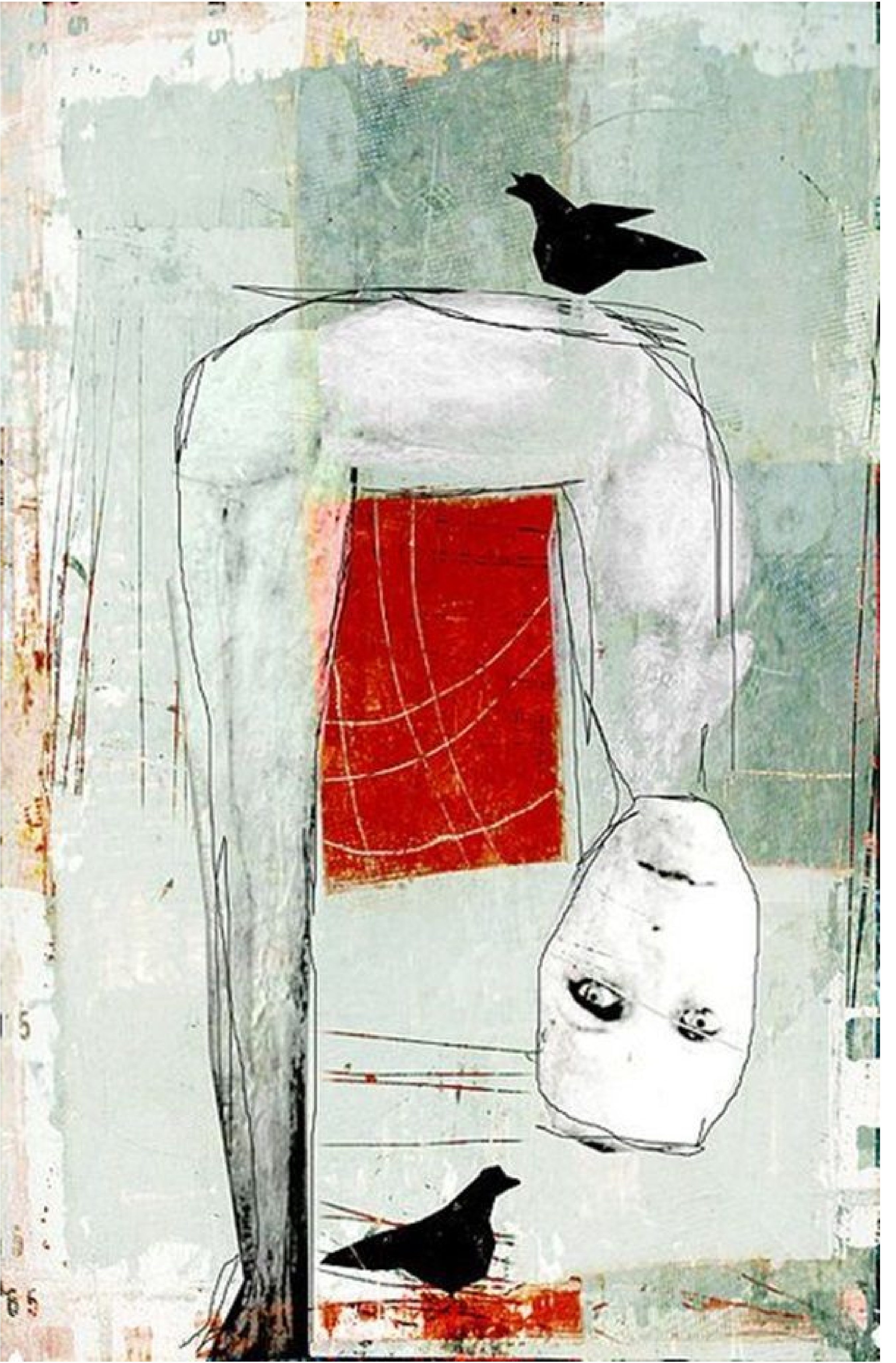
"Ah canım! Şarap güzel şiirlerde bir kavak ağacı kadar pastoraldir."

"Pastoraldir hocam" dedikten sonra Mehmet Bey'in isteğiyle iki kadeh almak için mutfağa yöneldi Muzaffer. Çıkarken elinde sadece bıçak vardı. Elma kabuklarının kırmızılığı birazdan kana bırakacaktı rengini. Muzaffer'e ve elineğine doğru baktığında, "sapı kanlı, demiri kör bir bıçaktı sıcak" dedi Mehmet Bey. Gülümsedi. Pencereyi açmak için ayağa kalktı. Son anlarında bile şiirselliğini yitirmiyordu.

Arkasından sessizce yaklaşan Muzaffer'e, "dün gece Adem'in ısırıldığı elmanın geri kalanını yedim" dedi. Bu cümleyi kısa süren bir kahkaha izledi. Kahkahanın niyeti, Muzaffer'in sarı kediye izlerkenki niyeti gibi uzun sürmektir. İzin vermedi bıçak. Mehmet Bey'in boynundaki eksikliği tamamlayıp yere düşürdü. Ardından da Mehmet Bey bıraktı kendini. Birkaç kelimeyi kağıtların üstünde bol tükürüklü edebi bir cüsseydi. Derken bağırmağa başladı Muzaffer. Belli belirsiz böğürtülerin yanı sıra ne bulduysa yere indirdikleriyle henüz pişmesi gerektiğine itiraz ediyordu. Çünkü Mehmet Bey itiraz edebilmesi için hiç vakit tanımamıştı. Sorunu ortadan kaldırmıştı. Muzaffer bir baltaydı. Balta, uzunca ağlama nöbetinden sonra ölünün yığıldığı yere çöktü. Başları ellerinin arasındaydı ve Kafka'ya bakıyordu. Uyuşturdu. Çenesini hissetmiyordu. Titremesi geçmiş, salyası bitmişti. Müezzinin hırıltılı sesini duydu. Kendine gelmişti. Bıçağı kazağına silip ölünün karnına bıraktı. Kafka'ya tekrardan bakabilmek için gözünü duvara diktiğinde, Kafka'nın yavaşça aydınlandığını gördü. Sabah oluyordu dünyada. Doğruldu. Pencereyi açıp bir sigara içti. Caddede dolanan bir kediye takıldı gözleri. Bir süre izledi. Sigarası bitmişti. Giydi botunu. Dergiyi almayı unutmamıştı. Son bir kez baktı Kafka'ya. Ardından kapıyı usulca açıp evden öylece çıkıverdi.

Annesine gittiğinde öğleye geliyordu. Anahtarı çevirip açtı kapıyı. Bir dosya düştü ayaklarına. Üstünde "Muzaffer Çetin" yazıyordu. Yavaşça araladı dosyanın içini. Savcılıktan geliyordu. Patron şikâyeti geri çekmiş, iddianame de kamu davasına dönüşmüştü. Aldırmadı. Önemsiz olduğuna kanaat getirdikten sonra buruşturup montunun cebine sıkıştırdı. Annesinin sesini duyduğundaysa, "benim, merak etme" diye seslendi. Eskimiş bir masada oturup fasulye ayıklayan annesine sevinçle baktı. Annesi nerede olduğunu sorgulayamadan elindeki derginin son sayfasını açıp hızla masaya fırlattı.

"Bak" dedi, "bu benim şiirim". Başta okur gibi yaptı annesi. İçi içine sığmıyordu Muzaffer'in. Sonra hafifçe mırıldandı. "İyi yazmışım değil mi?" diye sordu.

Oysa annesi okumayı bırakmıştı. Kaşları çatıktı artık. Çok korkmuştu Muzaffer. Bir şeyler tıkanmaya başlamıştı içinde. Dayanacak gücü kalmamıştı. Tam annesinin yanından ayrılmak üzereyken tekrardan bir baltaya sap olması gerektiğini işitiverdi. Sessizce arkasına döndü. Dergiyi masadan alırken gülüyordu. Çünkü annesi yanıliyordu. Muzaffer bir baltaya sap olamazdı. Muzaffer sadece bir baltaydı.

Kitabınızı Profesyonelce Düzenleyelim

Kurgu Editörlüğü: Öykü ve roman dosyalarınız için geliştirici editörlük hizmeti kapsamında metnelerinizin değerlendirilmesi yapılarak mantık hataları, anlatım bozuklukları, eksik/hatalı bilgilerin tespiti yapılarak metne bütünsellik ve akıcılık kazandırılması hedeflenir. Ayrıca redaksiyon ve son okuma aşamalarını içermektedir.

Çocuk Kitabı Editörlüğü: Çocuklar için yazdığınız eserlerinizin hedeflediğiniz yaş grubuna uygunluğu, kelime seçimlerinizin kontrolü, psikolojik unsurların üzerinden geçilmesi, cümlelerin sadeleştirilmesi ve eserlerinize akıcılık ve bütünsellik kazandırılırken imla düzenlemesinin de yapılmasını içerir.

Çeviri editörlüğü: İngilizce'den Türkçe'ye çevirdiğiniz tüm metneleriniz için çeviri doğruluğu, anlam/anlatım bozukluğu tespiti yapılarak özgün metne bağlı kalınmış ve bununla birlikte akıcı, bütünsel ve imla hatası içermeyen metinlere dönüşmeleri için çalışılır.

Alacağınız hizmete karar verebilmek ve nihai ücretlendirme için 45 dakikalık çevrim içi bir ön görüşme yapıyor ve yol haritasını birlikte çiziyoruz.

iletişim: info@yazi-yorum.net

